Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 19. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 1-го ЛЮТОГО 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 1, 1956. No. 19. VOL. LXIII.

ЗДА ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ ТОРГІВЛІ З КОМУНІСТИЧНИМИ ДЕРЖАВАМИ

ЦЯ КРАЇНА ПРОТИВИТЬСЯ ЗБІЛЬШУВАТИ ЕКСПОРТ АНГЛІЙСЬКИХ МІДЯНИХ ДРОТІВ ДО СССР

Вашингтон. — З урядових американських кол заявляють, що уряд противиться збільшувати торгівлю своїх европейських союзників із країнами совєтського бльоку. Гадають, що цю справу порушить англійський прем'єр міністрів Антоні Іден під час конференції із президентом Айзенгавером. Також і інші европейські держави домагаються збільшити число товарів, які можна було б вивозити за залізну заслону. — Представник ЗДА вже давніше погодився на те, щоб число заборонених товарів зменшити з 297 до 217. Внаслідок цього збільшився англійський експорт мідяних дротів до СССР і на початку цього року дійшов до 200,000,000 фунтів. ЗДА вважають, що мідяні дроти — це важливий продукт для оборонної продукції, а міді бракує в СССР. Англійський уряд стоїть на становищі, що мідяні дроти — це не головні, тільки другорядні оборонні матеріяли, і тому їх можна продавати країнам совєтського бльоку. Американці твердять, що англійці продають Совєтам і комуністичному Китаєві також і ті матеріяли, які находяться на списку недозволених на вивіз до комуністичних держав, але англійці це заперечують. Ця справа стається щораз небезпечніша, і її має досліджувати Сенатська Слідча Комісія, яку очолює сенатор Джан Л. МекКлелен. — Конґресові кола і представники оборони з Пентаґону домагаються, щоб президент Айзенгавер противився англійському домаганню збільшувати торгівлю з державами комуністичного бльоку, бо цим способом збільшується воєнний потенціял комунізму. Досвід із експортом мідяного дроту до СССР показав, що всяке збільшування числа товарів, дозволених експортувати поза залізну заслону, небезпечне, бо англійці обіцяли, що будуть в малій кількості вивозити цей товар, але своєї обіцянки не дотримали.

10 лютого може вирішитися справа Айзенгаверової кандидатури

Филаделфія, Па. — Бостонський спеціяліст від серцевих недуґ д-р Пол Додлі Вайт, який бере участь у зборах Лікарського Товариства в Филаделфії, заявив журналістам, що 10-го лютого буде досліджувати стан здоров'я президента Айзенгавера. Д-р Вайт сказав, що, можливо, тоді вирішиться справа поновної кандидатури Президента. „Після оглядин, заявив цей лікар, треба буде вирішити дві справи. 1. Як організм Президента реаґує на те, що пацієнт відновив вповні свою працю. 2. Сам Президент мусить вирішити, чи він зможе ще раз кандидувати, знаючи, який важкий тягар лежить перед урядом американського президента.

Президент зменшує число годин праці і збільшує години відпочинку

Вашингтон. — Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті повідомив журналістів, що Президент збільшив число годин, в яких відпочиває і зменшив число годин праці. Сталося це внаслідок того, що тепер менше сенаторів і конґресменів відвідує Президента, який може по раз перший в своєму дорослому віці, спати впродовж вісьмох годин, а крім того має ще час на відпочинок впродовж двох годин під час обідньої пори. Президент притримується і надалі дієти, і щоденні його харчі пересічно становлять 1,800 кальорій. Вага Айзенгавера виносить 172 фунти, це є та сама вага, яку він мав сорок років тому, коли скінчив Військову академію в Вестпойнті. Президент плаває щоденно в басейні в Білому Домі. Президент встає коло 7-мої і коло 8-мої є вже в своєму бюрі, де нараджується з своїми співробітниками та приймає відвідувачів. Від 12-ої до 2-ої по полудні Президент відпочиває і вправляє. Від 2-ої до 5-ої працює в бюрі, в 7-ій їсть обід, дивиться на фільм або телевізію в Білому Домі, і коло 10-ої вечорі відходить на відпочинок.

Домагається, щоб совєтських журналістів не допускали в Конґрес

Вашингтон. — Демократичний конґресмен із Тексасу Алберт Томас домагається, щоб представників совєтської пресової агенції ТАСС-у, не допускали в Конґрес, бо, мовляв, діяльність американських репортерів у СССР є обмежена. „В цій ділянці повинна бути така система: око за око і зуб за зуб, бо тільки таку систему вони розуміють", — сказав конґресмен Томас. Совєтська пресова агенція ТАСС має двох своїх представників, які мають право вступу на ґалерії обох палат Конґресу, Георгія Большакова і Владіміра Б. Парамонова. ТАСС — це Телеграфна Агенція Совєтського Союзу.

В АМЕРИЦІ

● **У Ню Йорку, Н. Й.,** багато новоприбулих українців відвідують лекції англійської мови, зорганізовані при Пресвітеріянській Церкві Лейбор Темпел в будинку ч. 242 на Східній 14 вулиці. Курсами керує пані Елизабет Дж. Мічел. Учні вчаться читати й писати та ведуть англійську конверзацію. На курсах бере участь понад 100 осіб, поділених на окремі групи.

● **Секретар охорони здоров'я,** виховання і добробуту Маріон Б. Фолсом в присутності численних членів Конґресу передав Золоту Конґресову Медалю д-рові Йонасові Солкові — винахідникові вакцини проти поліо. Фолсом відчитав лист президента Айзенгавера, який високо оцінює заслуги Солка.

● **Нюйоркський кардинал** Френсіс Спелман заявив, що американська харчова допомога закордонові здобуває для га закордонові здобуває для діяльність американських дипломатів. Кардинал Спелман недавно об'їхав більш як 30 держав в Азії і Европі.

● **В Шикаґо** швидко зростає число малолітніх злочинців, які загрожують спокоєві мешканців цього міста більше ніж відомі свого часу банди Аль Капоне в попередній ґенерації. В місті діють цілі зграї злочинних банд, які ведуть між собою війни, і поліції важко їх поборювати.

● **39-річна американка** японського роду Іва Тобурі Д'Аквіно вийшла з тюрми, де відбувала кару за те, що під час війни в Японії під ім'ям „Троянда з Токіо" виголошувала протиамериканські промови. Вона не кається в своєму вчинку, а уряд не знає, як її депортувати, бо вона народжена в Лос Анджелесі.

● **Від серпня до грудня** минулого року звільнено 38,461 федерального урядовця, і на першого січня 1956 року всіх федеральних урядовців було 2,245,262. Голова Конґресової Комісії Джеймс Дейвіс заявляє, що число федеральних урядовців могло б бути зменшене до двох мільйонів.

Республіканці в Ню Джерзі ставлять Айзенгавера на кандидата в правиборах

Трентон, Н. Дж. — Голова Стейтового Республіканського Комітету в стейті Ню Джерзі Семюел Л. Бодайн повідомляє, що зголошує президента Айзенгавера як кандидата на президента в правиборах з тому стейті, які відбудуться 17 квітня. Він повідомив, що збираються підписи на петицію, і заявив, що, на його думку, Айзенгавер погодиться кандидувати другий раз. Кілька тижнів тому Бодайн твердив, що Айзенгавер не буде поновно кандидувати, але тепер він в цій справі сказав таке: „З тих відомостей, які я зібрав впродовж останніх двож тижнів, я вношу, що Президент буде кандидувати, і я надіюся, що він це зробить". Президент не дав своєї згоди на цю кандидадатуру в правиборах в стейті Ню Джерзі, і тому вислід правиборів не буде обов'язувати делеґатів на Номінаційну Конвенцію голосувати так, як вони заявилися на правиборах. Але стейт Ню Джерзі в попередніх виборах майже в цілості підтримував Айзенгавера, бо тільки два делеґати були за Тефтом.

Кубічек сформував новий бразилійський уряд

Ріо де Жанейро. — Дня 30 січня ц. р. напередодні своєї інавґурації на уряд президента Бразилії, Хусцеліно Кубічек де Олівейра закінчив формування нового бразилійського уряду, що володітиме у Бразилії на протязі найближчих п'яти років. Найважливіше становище в новому кабінеті — міністерство фінансів — доручив Кубічек своєму колишньому співробітникові послові Хозе Марія Алькімінові, який був одним з головних осіб в акції усунення діючого президента Карльоса Люца і в недопущенні до урядування президента Хоао Кафе Фільго. За ініціятивою Алькіміна обидвох обвинувачено у змові проти нововибраного президента Кубічека і його заступника Гулярта. Міністром війни залишився ген. Лотт, що командував збройними силами під час листопадових подій у Бразилії. Так же само залишився міністром фльоти адмірал Камара і міністром летунства ген. Секо. Дотеперішній діючий президент Нереу Рамос, який 31 січня передає своє урядування д-рові Кубічекові, перейме в новому уряді становище міністра справедливости. Хозе С. Маседо Соарец залишається міністром закордонних справ. Всі вище згадані належать до Кубічекової соціял-демократичної партії. Заступник Кубічека, віцепрезидент Гулярт і його партія одержала в новому уряді два становища — міністром сільського господарства буде ген. Дорнеллес і керівником важливого в Бразилії міністерства праці стане сенатор Баррозо. На інавґурацію Кубічека на уряд президента прибув до Бразилії як представник ЗДА віце-президент Ричард Ніксон та багато інших чужоземних делеґацій. Прибувши літаком на летовище в Ріо де Жанейро, Ніксон передав бразилійському народові привітання від президента Айзенгавера і від американської нації.

ЗДА потребують 50,000 нових інженерів

Ню Йорк, Н. Й. — У ЗДА інженери є тепер дійсними королями на ринку праці. — 5,000 підприємств потребують 50,000 інженерів, а наприкінці цього шкільного року закінчать студії тільки половина цього числа. Платні інженерам початківцям впродовж десяти років підвищувано два рази. Аґенти різних підприємств всякими способами стараються звербувати до себе інженерів, обіцяючи їм покрити кошти переїзду, забезпечення, лікарську опіку та кошти дальшої професійної освіти. Виникла нова професія — вербувальника нових інженерів, який об'їздить високі школи та вербує кандидатів інженерії, які в червні цього року закінчують технічні студії. Деякі підприємства жертвують значні суми на технічні заклади, щоб здобути собі прихильність проводів високих шкіл, які заохочували б своїх абсольвентів іти на працю до цих підприємств. Одна компанія жертвує технічним школам по 3,000 долярів за кожного інженера, який після закінчення студій піде до неї працювати.

Гадають, що Бенсон залишиться на своєму становищі

Вашингтон. — Представники і республіканців і демократів домагаються, щоб президент Айзенгавер звільнив секретаря рільництва Езру Тефта Бенсона за те, що похвалив вміщену в маґазині „Гарпер" статтю, яка гостро нападала на американських фармерів. В цій статті названо фармерів „розпещеним тираном". Бенсон заявив, що ця стаття не відзеркалює його поглядів на фармерську проблему, і він жалує, що його асистент вислав похвального листа до редакції „Гарпер". Бензон просить вибачення за цього листа, якого вислано з його підписом, але без його відома. Республіканські члени Конґресу гадають, що Президент не звільнить Бенсона, який попросив вибачення і взяв на себе всю відповідальність за нефортунний лист, хоч сам його не писав. Лист до редакції „Гарпера" наставив фармерів до Бенсона ще більш вороже, ніж це було досі, бо фармери не люблять секретаря рільництва за ведену ним плиткую допомогу для підтримки цін на рільничі продукти.

● **Біля Юніон Сіті,** Теннесі шофер автобуса „Сірої собаки" помер під час їзди від серцевої атаки. Пасажир — вояк довіз автобус до найближчої станиці, звідки 20 пасажирів поїхали далі вже з іншим шофером.

● **Сенатор В. Ф. Джордж,** голова Комісії Закорд. Справ, відзначав 78 роковини з дня свого народження. З того приводу він заявив: „Почуваю себе краще, ніж тоді, коли мав 30 років. Стан мого здоров'я добрий, особливо добре почуваю себе, коли працюю".

Величаве святкування Січневих роковин у Дітройті

Дітройт, Міш. — Святкування Січневих Роковин у Дітройті належало цього року до найвеличавіших імпрез за останніх кількадцять літ. Святкування розпочалося 20 січня піднесенням українського національного прапора на ратуші м. Дітройту, а закінчилось 29 січня величавою академією в Українському Народному Домі. Піднесення українського прапора доверши Голова Відділу УККА п. М. Дужий в приявності радної міста пані Марії Бек і багатьох відпоручників установ. Губернатор стейту, мейор Дітройту і мейор Гемтремку проголосили Український День. В дні 29 січня вполудне в усіх українських церквах відправлено Богослуження в наміренні українського народу, а по обіді відбулась академія з участю коло 1200 осіб. Головну промову виголосив Голова УККА проф. Л. Добрянський. Американська преса вмістила репортажі зі свята і інтерв'ю з проф. Л. Добрянським. Свято влаштовував Відділ УККА в Дітройті при співучасті Відділу УККА в Гемтремку і Федерації Українців Мішіґен.

ЗДА Й АНГЛІЯ ОДНОЗГІДНІ СУПРОТИ СССР

У ВАШИНҐТОНІ ВЕДУТЬСЯ НАРАДИ МІЖ ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНГАВЕРОМ, ПРЕМ'ЄРОМ ІДЕНОМ ТА ЇХ НАЙБЛИЖЧИМИ ДОРАДНИКАМИ. — СПРАВИ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ ПРЕДМЕТОМ ДВОХ ПЕРШИХ ЗАСІДАНЬ.

Президент Айзенгавер супроводить до Білого Дому прем'єра Великої Британії Антоні Ідена, що прибув до ЗДА для відбуття офіційних розмов і нарад.

Вашингтон. — Хоча наради, ведені тепер у Вашингтоні поміж найвищими державними мужами ЗДА й Англії, зберігаються в тайні, проте відразу з перших заяв англійських гостей, зроблених перед журналістами, виходить ясно, що англійський прем'єр Іден і міністер закордонних справ Ллойд надзвичайно вдоволені відповіддю президента Айзенгавера на останню „мирову" пропозицію Булґаніна, щоб СССР і ЗДА підписали на 20 років пакт неаґресії. Речник обох делеґацій заявив після закінчення першої наради в Білому Домі в понеділок 30 січня пополудні, що голови обох урядів ствердили повну одностайність поглядів на останні тактичні ходи Москви і її політику, поведену в цілому світі. На тому першому засіданні була вже мова також про відносини на Середньому Сході. Речник англо-американської конференції заявив пресі, що різниці становища ЗДА й Англії в цій справі дуже маленькі; не підлягає сумніву, коментує преса, що президент Айзенгавер і прем'єр Іден та їхні міністри закордонних справ узгіднять без особливих труднощів спільні позиції на Середньому Сході. — Англо-американська конференція розпочалася заледве в годину після прилету англійської делеґації до Вашингтону. Корабель „Квін Елізабет", яким приїхав до Ню Йорку прем'єр Іден в понеділок 30 січня о 8 год. вранці на чолі 25-членної делеґації, причалив до порту серед дощу і мряки. Також на летовищі, куди негайно переїхала англійська делеґація, панувала мряка, яка проте не перешкодила летові до Вашингтону. На тамошньому летовищі привітав делеґацію державний секретар Доллес з високими урядовцями, а коли в годину пізніше прем'єр Іден приїхав до Білого Дому, то при дверях очікував його Президент. Обидва голови урядів, як також їхні міністри закордонних справ і амбасадори позували фотографам усміхнені, представляючи собою групу дійсних приятелів. Англійський секретар (міністер) закордонних справ Ллойд, який сам назвав себе „дуже новим закордонним міністром", ствердив у заяві перед пресою, що „мир у світі залежить від приязни наших двох країн. Коли будемо разом, то майже все, чого хочемо, можемо осягнути, а коли розпадемось, то світові грозять всі можливі небезпеки". Також державний секретар Доллес підкреслив важливість англо-американського союзу і приязни, закріпленої спомином спільного фронту у двох світових війнах. Найближча нарада була передбачена на вівторок 31 січня о год. 10,30 вранці, далі над середньосхідніми справами.

Комуністичний Китай знову погрожує „визволенням" Формози

Гонг Конг. — Комуно-китайський уряд звернувся однаково до китайських комуністів, як націоналістів з закликом до „мирного визволення" Формози, погрожуючи одночасно, що „коли війна стане неминуча", то червоний Китай є „активно готовий" до неї. Прем'єр Комуністичного Китаю, Чу Ен-лай, промовляючи останньої неділі 30 січня ц. р. через радіо, кількакратно заявляв, що „війна нам не страшна", якщо „накине її нам міжнародний аґресивний бльок". Водночас він — стосуючи некоторійну совєтську тактику з закликами до поворту „на родину" — заманював китайських націоналістів із Формози вертатись на китайський суходіл, чо бодай приїхати відвідати свої родини. Він говорив широко про реформи, переведені в Китаї. Конкретно він запропонував скликати другу міжнародну конференцію для справ Індокитаю, при чому за його думкою треба би запросити туди крім безпосередньо заінтересованих країн, які брали участь у першій конференції в 1954 році в Женеві, також Індію, Канаду і Польщу, як ті держави, які становлять „Нейтральну Комісію" для березження перемир'я в Індо-Китаї. Пропозиція Чу Ен-лая стоїть у зв'язку з постановою Женевського перемир'я щодо В'єтнаму, що в обох поділених частинах того краю в липні цього року повинні відбутися вибори, на базі яких має наступити об'єднання В'єтнаму. Південний В'єтнам відмовляється зробити це, мотивуючи, що по-перше він не підписував Женевського перемир'я, отже воно його не обов'язує, а далі — вибори можливі тільки тоді, коли їх свобода буде заґарантована також у Північному В'єтнамі, тепер під комуністичним правлінням.

Ізраїль і араби апелюють до Айзенгавера й Ідена

Вашингтон. — Обидві сторони з близько - східнього конфлікту, однаково Ізраїль, як араби, стараються впливати на рішення англо-американської конференції, яка тепер ведеться у Вашингтоні. Ізраїльський амбасадор Ебба Ебан звернувся з закликом до президента Айзенгавера й англійського прем'єра Ідена, щоб вони виконали свій „моральний обов'язок" та дозволили Ізраїлеві дістати від Америки додаткову зброю. Амбасадор, який виголосив промову перед Клюбом Демократичних Жінок, нарікав, що під час того, як до Єгипту широко пливе комуністична зброя, Ізраїль буцім-то не всилі дістати зброю, яка зрівноважила б обидві сили. — Водночас д-р Ізаак Тануєс директор Бюра для арабських втікачів із Палестини, — яких нараховують на 900,000, звернувся до Президента й до Ідена, щоб вони мали на увазі проблему арабських втікачів, без розв'язання якої неможливий мир на Середньому Сході. Втікачі, мовляв, не задовільняться ніякою компромісовою формулою, тільки домагаються повернення їх прав у Палестині що їх вони мали до часу постання Ізраїлю.

Західня Німеччина дивиться з надією на Вашингтонську конференцію

Бонн. — Західньо-німецькі урядові чинники не виключають, що наслідком твердої одностайної постави Америки й Англії у справі об'єднання Німеччини може прийти до нової міжнародної конференції „на найвищому рівні", де буде мова про цю проблему, — повідомляють закордонні обсерватори західньо-німецького життя. Проте водночас тверезі німецькі політики здають собі справу, що з кожним дальшим днем об'єднання Німеччини стає щораз трудніше та що Совєти не хочуть об'єднання Німеччини, хіба за ціну відкриття дверей до її совєтизації. Все ж, коли ЗДА й Англія знову поставлять руба справу об'єднання Німеччини, як першу передумову для східньо-західнього „замирення", то — мовляв — Совєтам буде трудно обминати бодай дискусію на цю тему. Песимістичнішими є західньо-німецькі господарські чинники, які звертають увагу, що після включення Східньої Німеччини формально до совєтського бльоку за т. зв. Варшавським пактом і після офіційного проголошення, що творяться східньо-німецька армія, насправді консолідується східньо-німецька „держава" яка користується сильною допомогою збоку Совєтів. Західньо-німецькі господарські кола буцімто передбачають наслідком отих „двох німецьких держав" сповільнення темпа господарського розвитку в Зах. Німеччині та зріст непевности в політичній ситуації, бо німці „не є терпеливим народом".

● **Статистичне Бюро** повідомляє, що в жовтні минулого року 1,700,000 учнів середніх шкіл та 800,000 студентів каледжів працювали, щоб заробити на своє утримання. Всіх учнів середніх шкіл в тому місяці було 7,900,000, а в каледжах — 2,200,000. Одна третя частина учнів середніх шкіл працює в фармерстві, і стільки ж в торгівлі.

● **Торговельна Палата** стейту Вашингтон у квітні подарує президентові Айзенгаверові яблуні, які мають рости на його фармі в Геттисбурґу, Па. Ці яблуні родять дуже добрі жовті яблука.

Англія готова заглушувати авдиції з Атен

Лондон. — Англійський уряд готов приступити до заглушування радіо-передач із Атен, які підбурюють грецьке населення на Кипрі до активного спротиву проти Англії і спричиняються цим до проливу крови, — заявив англійський міністер колоній — Ленокс-Бойд. Він звернув увагу, що тон і зміст тих радіо-передач небувалий в історії взаємин між двома союзниками. Відповідаючи на поради опозиційних послів з Лейбор Парті, щоб вичерпати можливості полагоди цієї справи дипломатичним шляхом, цей речник англійського уряду ствердив, що Англія пересилала була впродовж останніх 18 місяців 20 протестів на руки грецького уряду, але цей останній завжди заявляв, що він не відповідає за „приватну" радіостанцію. Тим часом — казав англійський міністер — директор радіостанції в Атенах є високий урядовець з канцелярії грецького прем'єра. Англія не приглушувала ані нацистських пропаґандивних радіопередач англійською мовою, ані комуністичних. Англійський уряд пояснює, що в першому випадку йшло про пояснювання воєнних подій з німецького становища, а щодо комуністичної пропаґанди, то вона втримана в загальному тоні. Зате грецькі авдиції безпосередньо закликають до бунту і підбурюють населення проти існуючої на Кипрі адміністрації. Резолюція Об'єднаних Націй з грудня 1950 року забороняє заглушувати чужі радіо-передачі.

Єлисавета II перебуває в Ніґерії

Лягос, Ніґерія. — Англійська королева Єлисавета II прибула разом із своїм чоловіком князем Единбурґу літаком до столиці англійської колонії на західньому побережжі Африки, Ніґерії. Ця країна, величиною коло 340 миль і з населенням кругло 30 мільйонів, рахується найвірнішою частиною Британії і найбільш ворожою супроти комунізму фортецею. Подорож по Ніґерії літаком і поїздом доповнять тиждень, щоб її найбільші мешканців тієї країни мали змогу бачити королеву. Від'їжджаючи з Лондону, королева залишила на летовищі своє футро, бо в Ніґерії панує тепер спека. Прем'єр автономного уряду скінчив каледж в Америці.

В СВІТІ

● **Імре Надь,** колишній комуністичний прем'єр-диктатор на Мадярщині, впав жертвою „чистки". Вже в квітні минулого року позбавили його прем'єрства, потім ступнево позбавляли всіх інших урядових становищ, аж врешті восени минулого року він зник з овиду. Австрійські газети пишуть, що його викинули з комуністичної партії, як „зрадника", а чи він взагалі ще живий — невідомо.

● **В арабському світі** й далі панує незгода, яка є найбільшою потіхою для Ізраїлю. Єгипетський прем'єр Нассер скликав єгипетських амбасадорів з усіх країн Близького й Середнього Сходу до Каїро на нараду, а незабаром після того розіслав запрошення до всіх арабських країн, членів Арабської Ліґи, вислати представників на надзвичайні збори у зв'язку з судовою розправою в Іраку проти єгипетського громадянина, обвинуваченого в змові. Міністер закордонних справ Іраку гостро заперечив Арабській Лізі право встрявати в справи, підлеглі юрисдикції окремих членів Арабської Ліґи.

● **Хрущов** виступив у минулу п'ятницю на зборах московської обласної організації комуністичної партії з гострим осудом совєтської бюрократії. Притоку до такого виступу дала скарга якоїсь „стахановки" Рожневи, яка, мовляв, мусіла сама їхати до Ташкенту за якоюсь частиною до фабричної машини, бо всі паперові замовлення і просьби, звернені до управління фабрики, до міністерства важкого промислу і до того складу в Ташкенті — не мали ніякого висліду.

● **В Сеулі** невідомі злочинці в південно - корейських військових уніформах наздогнали військовим „джіпом" авто шефа південно - корейської контррозвідки, генерала Кіма Чанґ Йонґа, і, зрівнявшись з ним, вбили револьверовими стрілами генерала й поранили його водія. 36-літній генерал Йонґ був завзятим ворогом комуністів і чистив південно-корейську армію від закаптурених комуністів.

● **Колишній** італійський чільний фашист, Вітторіо Амбросіні, особистий приятель Ґеббельса, заявив, що поїде до Парижу, щоб скликати там міжнародну конференцію колишніх нацистів і фашистів для активної підтримки неофашистського руху П'рра Пужада, що здобув 52 посольські мандати для своєї „партії".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІДКИНЕНИЙ ПІДСТУП

Президент Айзенгавер відкинув, як безпредметову, пропозицію совєтського прем'єра Ніколая Булґаніна про 20-літній окремий дводержавний договір ненападу між Совєтським Союзом і З'єдиненими Державами Америки. Пропозиція Булґаніна і відповідь Айзенгавера становлять один з найбільш вимовних епізодів у теперішній міжнародній політиці, тож не диво, що їм віддається максимальну увагу в світовій публічній опінії.

Свого листа із пропозицією дводержавного пакту ненападу між СССР і ЗДА переслав Булґанін президентові Айзенгаверові за посередництвом совєтського амбасадора у Вашинґтоні, Зарубіна. Лист датований днем 23-го січня. В цьому листі Булґанін покликається на „історичну приязнь" між американським і „совєтським" народами та на її значення для світового миру, пригадує воєнні коаліції, „дух Женеви" і зазначає конкретний проєкт дводержавного договору, з такими 4-ма статтями: 1) обидві договірні сторони „в дусі щирої співпраці і взаємного зрозуміння" будуть скріплювати свої приязні відносини на базі „рівних прав, взаємного респекту державної суверенности і невтручання у внутрішні справи"; 2) згідно з чартером ОН, будуть полагоджувати всі спірні міжнародні проблеми мирними способами; 3) змагатимуть до розвитку і закріплення господарської, культурної та наукової співпраці, укладаючи в тих справах окремі договори, і 4) підписують з цією метою основний договір на 20 років.

У супровідному листі Булґаніна є ще одна нотка, на яку не звернула уваги американська преса, але яка звучить цілком виразно, як погроза Америці. Пишучи про небезпеку війни та її жахливі вигляди з уваги на нову зброю масового знищення, Булґанін заявляє, що ця війна „ставить народи всіх країн в однаково небезпечне положення, загрожуючи нищівними наслідками атомової війни їхнім територіям і, в першу чергу, густо заселеним районам високо розвинених країн". Мовляв, горе тобі, густо заселена й високо розвинена Америко, якщо не погодишся на совєтські умови!

Проте, президент Айзенгавер, виходило б, не злякався і впродовж 5 днів, з датою 28-го січня, відписав Булґанінові, відкидаючи його пропозиції, як безпредметові, і саме тому, що Америка і американський нарід бажають миру. Президент Айзенгавер у першу чергу стверджує відповідними цитатами, що всі ті засади й принципи, які пропонує Булґанін для дводержавного совєтсько-американського договору, вже охоплені „ґльобальним договором", за який треба вважати чартер Об'єднаних Націй і під яким підписані, разом з іншими країнами світу, також СССР і ЗДА. Президент Айзенгавер виразно обвинувачує Москву, що саме через неї та її політику не пощастило досі здійснити тих принципів і немає жадних підстав сподіватись, що їх можна здійснити одним підписом під новим, цим разом тільки дводержавним договором.

Президент Айзенгавер, для „яснішого погляду", не хоче входити в давніші історії і тільки пригадує кілька найголовніших справ, полагодження яких Москва саботує, хоч саме вони могли б спричинитися до „міжнародного відпруження". До цих справ президент Айзенгавер зараховує: об'єднання Німеччини шляхом вільних виборів; виконання воєнного приречення щодо респектування права народів на вільний вибір такого уряду, під яким вони хочуть жити; скасування залізної заслони та засада „відкритого неба", себто взаємна контроля зброєнь з повітря. Це є передумови миру і вимоги всього вільного світу, отже, нехай Москва їх виконає, тоді можна буде думати про дальше „закріплення приязни".

Очевидно, що лист Булґаніна і відповідь президента Айзенгавера видержані в дипломатичному тоні, але як лист, так і відповідь мають ще свої „хвости". Лист Булґаніна наспів до Вашинґтону точно за тиждень перед приїздом британського прем'єра Ідена на важливі наради з президентом Айзенгавером і державним секретарем Доллесом. Його головною метою було, без сумніву, те, що є головною метою й теперішньої совєтської закордонної політики: підступом, шантажем та всіми іншими засобами зірвати, або бодай захитати оборонну єдність вільного світу, бо тільки тоді можна було б поступати далі з реалізацією совєтського пляну завоювання та підкорення всього світу. Це була головна — як кажуть американці — „струна", додана до листа Булґаніна.

З підступом не пощастило. Що більше, він тільки спонукав президента Айзенгавера повторити й потвердити деякі основні принципи американської закордонної політики, між якими є і — в нашому розумінні — найголовніший принцип, що відноситься до звільнення поневолених народів та до респектування їхнього права жити під такою владою, яку вони самі собі виберуть.

ЗАПОВІЛЬНА ЕВОЛЮЦІЯ

Діяльність Американського Комітету Визволення від Большевизму проходить від початку його існування поміж Сциллою і Харибдою: щоб бити комуністів, але водночас не мобілізувати проти себе російської еміґрації, яка з совєтським режимом завжди погоджувалась і погоджується в пункті імперіялізму, отже уярмлення неросійських народів. Звідсіль компромісова формула „непередрішенства", яка не задовольняє нікого: російська еміґрація бачить в ній заохоту для „сепаратистів" і „розчленителів" єдиної-неділимої Росії Петра I-Сталіна-Хрущова, а уярмлені народи Сходу, які мали свої держави і втратили їх у боротьбі проти московсько-большевицької аґресії, бачать в цій формулі потурання російському зберіганню „статус кво", чи „невтральности" до національно-державного визволення не-російських країн. На цю тему було вже чимало міркувань, і вони будуть продовжуватись.

Стежачи за діяльністю Американського Комітету, можна виразно добачити в ній дві течії: особи, приналежні до одної з них, вірять російській еміґрації, що явне і славне підтримування визвольних рухів в СССР може, на випадок війни, спровокувати серед росіян „атєчественную війну", і що росіян все таки є в СССР найбільше, — ті ж, що належать до другої течії, вказують, що активні протикомуністичні рухи в СССР існують лише серед неросійських народів, і що одвертого протисовєтського вибуху на випадок війни можна очікувати тільки на неросійських теренах. Вони звертають увагу на те, що підтримування визвольних змагань неросійських народів в СССР вказане і доцільне як з принципових мотивів американської національної ідеології, так і з практичних цілей актуальної пропаґанди, бо ж наймогутнішому пропаґандивному арґументові совєтського уряду — колоніялізм Заходу — можна протиставити тільки наймогутніший контрарґумент — колоніялізм Москви супроти уярмлених народів. Коли ж говориться про московський колоніялізм, то — очевидно — він є тільки частиною московського державного імперіялізму. І неможливо говорити про совєтський колоніялізм та соромливо промовчувати дві його найяскравіші риси: русифікаторський курс національної політики, тотожний з обрусительством, що його переводив царський режим, та дику господарську експлуатацію неросійських країн, у першій і головній мірі України, передусім для господарського забезпечення корінних московських земель, центральних областей російської держави.

Змагання цих двох течій виразно слідне на двох документах з останніх днів: у Мюнхені появилося перше число видання Американського Комітету „Наше Общее Дело", а майже одночасно редакції не-російських відділів мюнхенського Радіо „Визволення" дістали „Меморандум ч. 4" п. н. „Национальные чаяния нерусских народов СССР". Вже самий факт, що Американський Комітет друкує своє видання виключно в російській мові, підтримуючи поширювану москалями теорію про „общепонятний язик", викликає у всіх еміґрантів не-російської національности дуже погане враження, і тому робить Американському Комітетові ведмежу прислугу. Куди краще було б видавати його в одній німецькій, теж усім еміґрантам зрозумілій — мові, якщо видавці не хочуть видавати бодай у трьох-чотирьох мовах. У програмовій статті „Наші завдання" говориться про те, що „мир не може бути наполовину вільний, наполовину уярмлений", цитується слова Президента про те, що неможливо зберігати мир на плятформі згоди щодо теперішнього стану в світі, говориться про „уярмлені народи" і про „боротьбу за визволення народів від комунізму", але весь натиск покладено на слово „комунізм", як найголовніше зло, начебто з упадком комунізму всі народи нинішнього СССР автоматично стануть „вільні". З великих чотирьох сторінок газети читач не всилі второпати, які взагалі народи входять в орбіту заінтересування Американського Комітету, хто це ті уярмлені народи. В ширшій замітці „Спільними зусиллями" говориться про меморіял Паризького Бльоку до голови Американського Комітету Г. Сарджента і про голову президії цього Бльоку — О. Довгаля, що той меморіял підписав: але читач даремне шукає інформації, якої саме національности є п. С. Довгаль, ба навіть не сказано, що таке є самий Паризький Бльок і з яких членів він складається! Чи лише тому, щоб навіть натяку не було в „Общем Деле" на те, що на еміґрації існують державні центри національних держав, підбитих і окупованих большевиками, переємниками царсько-російського імперіялізму?! Очевидно, що на тлі таких не тактичних, а засадничих недоліків цього видання бліднуть такі його дуже добрі й позитивні риси, як дуже гостра кампанія проти совєтських репатріяційних зусиль, яка займає львину частину часопису. Зрештою, цілий той часопис носить печатку сухости, „хемічно випраної" з журналістичного темпераменту.

Подібну, але вже трохи кращу печатку носять згадані інструкції для редакторів Радіо „Визволення". Хоч у першій точці підкреслюється, що „тоталітарний комуністичний режим є спільним ворогом усіх народів СССР, включно з російським народом", проте зараз у другій точці є вже „концесія" для не-росіян, бо заміщення комуністичного режиму демократичним в Москві інтерпретується як „основну передумову для здійснення національних надій народів, включно з правом на самовизначення". У третій точці згадується і про колоніялізм, але знову же пов'язано його не з імперіялізмом Москви, а її антидемократичністю: „...позиція комуністичного режиму супроти національних республік є в деякому відношенні новою формою колоніялізму, що порушує основні принципи демократії". Четверта точка поручає редакторам „спонукати слухачів усіми доступними їм способами настоювати на більшій децентралізації державної влади в користь національних республік і місцевих властей". Далі говориться про національну культуру, традиційні звичаї і т. д. Здаючи собі справу, що такі інструкції дуже недосконалі і напевно викликають дальші застереження, Американський Комітет згори передбачає їх коректуру і просить самих співробітників Радіо „Визволення" подавати свої завваги і проєкти.

Висновок такий: Керівники Американського Комітету щораз виразніше здають собі справу, що треба рахуватися з неросійськими народами в СССР і їх визвольними ідеалами та рухами. Видно натиск добрих дорадників, завдяки яким Радіо „Визволення" куди краще від „Голосу Америки". Але також видно, як трудно й помалу вдається їм наломлювати давній погляд, що головним і найважнішим чинником у боротьбі проти червоної Москви мусять бути самі москалі — теза з ґрунту фальшива. Чим швидше до зрозуміння цієї правди дійде Американський Комітет, тим швидше брутальній, безпардонній і забріханій пропаґанді большевиків буде протиставлена динамічна і єдино доцільна американська пропаґанда — за визволення народів СССР і всього вільного світу від імперіялізму Москви, без уваги на її кольор і політуру.

„НЄ НАДА, ТОВАРИЩІ, СПЄШІТЬ С ЕТІМ ДЄЛОМ..."

20-21 січня у кремлівському палаці в Москві відбувалася нарада безпартійних активістів і комсомольців, які відзначилися на „освоєнні" цілинних земель. Понад тисячу молодих наганячів-хрущовців приїхало на цю нараду з диких степів Казахстану і Алтаю, Поволжя і Зауралля, щоб „розповісти про свої „перемоги", а фактично щоб дістати в Москві доброго заштрика для дальшого натиску на депортовану з України і інших земель молодь.

З словом до них виступив міністер радгоспів Бенедіктов. Освоєння цілини — сказав він, — успішно виконується. Створено 425 нових радгоспів, які за два роки підняли 13.640.000 гектарів. В кожному радгоспі працює пересічно 400-500 робітників. Навіть у минулому, надзвичайно посушливому році деякі радгоспи зібрали високий урожай.

Потім виголосив оптимістичну промову відомий зі своєї подорожі по Америці з групою „колгоспників", недавно призначений на міністра сільського господарства СССР В. Мацкевич. Він також говорив про надзвичайні перемоги й успіхи, а, зокрема, сказав, що за два роки силами машинно-тракторних станцій зорано 17.900.000 гектарів цілинної землі. 350.000 хлопців і дівчат, заявив Мацкевич, радо відгукнулись на заклик партії і добровільно виїхали працювати на Схід. Цей міністер, як особа в совєтській ієрархії від Бенедіктова вища, дозволив собі злегка покритикувати діяльність міністерства сільського господарства за недоліки в побудові нових радгоспів, переїхався по Центросоюзу за незадовільну організацію торгівлі на „освоюваних землях" і навіть дорікав... поетам, письменникам і драматургам за те, що й досі „не створили яскравого й правдивого твору, що змальовував би подвиги совєтських людей, які опановують цілину..."

В дебатах на ці доповіді виступали активісти-цілинники: бриґадири, трактористи, агрономи, комбайнери... Вони говорили завчені напам'ять слова, подиктовані їм партійними організаторами — і, звичайно, жадної власної думки не висловили.

Наступного дня промовив до молоді Нікіта Хрущов. Це вже відомий хрущовський „стиль" — відразу, з місця приголомшувати слухачів. З приголомшуючими заявами виступав він перед західніми дипломатами в Москві, такого самого стилю додержував під час тріюмфальної подорожі по країнах Південної Азії. Цим разом почав він зневажливою на адресу міністрів Бенедіктова й Мацкевича заввагою, якою спростував їхні суперечні цифрові дані: „І не 13 мільйонів гектарів піднято, а значно більше. Тепер уже зорано цілинних і перелогових земель 30 мільйонів гектарів"...

Головний кремлівський „бос" може дозволити собі критику на всю губу. З цієї можливости він і скористався, щоб розкрити на нараді всю глибину катастрофи, головним спричинником якої є він сам. Але, починаючи ревеляційні відкриття, не поминув він нагоди хвицьнути „західню буржуазію", яка, мовляв, страшенно боїться нечуваного економічного розвитку Совєтського Союзу. Тепер, — сказав Хрущов, — не знайдеться в світі жадного варіята, який міг би потішити себе думкою про нереальність наших плянів..."

Чим же потішив Хрущов цілинних ентузіястів? — Він розказав їм те, що на протязі двох років замовчувала совєтська преса.

Просто з моста Хрущов заявив, що радгоспи на цілинних землях творилося поспіхом і невдало — на солоних ґрунтах, в посушливих районах. Отже, сказав про те, що знав, але боявся сказати, кожний аґроном, кожний досвідчений селянин. В таких радгоспах, створених на солончакових, посушливих землях, звичайно, нема чого сподіватися добрих врожаїв — і в цьому голосно, аж тепер, признався перший секретар компартії.

Що ж пропонує тепер ініціятор „освоєння цілини"?

Він сказав: „Тепер, товариші, може доцільно було б змінити в таких радгоспах зерновий напрям господарства на скотарський..."

Виходить так: автохтонне кочовниче населення, що споконвіку займалося на цих землях скотарством — позганяли з цих земель, розбудували рабською працею на них зернові господарства, а тепер — вертай назад до скотарства! Що вже й казати про те, що депортованим на ці землі людям прийдеться починати розведення скотарства... без скотини.

Якби автором проєкту „освоєння" був не Хрущов, а такий собі Маленков чи інший член колеґії диктаторів, то, безсумнівно, за ганебний провал цього фантастичного проєкту заплатив би він головою. Зухвалий і самопевний недоук Хрущов пропонує тепер внести в цей нездалий проєкт ґрунтові зміни. Отож, порадивши переводити на посушливих землях Казахстану зернові радгоспи на скотарські, він блазенським тоном заявляє буквально таке: „Якщо, припустімо, в Казахстані мало буває дощів, то на Далекому Сході дощів випадає аж забагато. Красноярський край, товариші, має подостатку дощів і майже не знає посух. Ви знаєте, що це за край? Це чудесний край! Там можуть рости кавуни, дині, помідори, сади! Це чудесний край! Отож, мусимо просуватися туди!.."

Коротко кажучи: попеклися в Казахстані — плюйте на Казахстан і валяйте до Красноярського краю — ачей удасться! А проте, Хрущов дмухає тепер вже й на холодне. Свою полум'яну тираду про чудесний край закінчує він таким „розважливим" міркуванням: „А коли просуватись? Ми ще це обговоримо, подивимось. Сейчас, товаріщі, нє нада спєшіть з етім дєлом..."

Порядок денний наради, переведеної в Кремлі, не був би вичерпаний, якби не викрито й не прибито до ганебного стовпа винуватців і спричинників провалу хрущовського проєкту опанування азійських цілинних просторів. Сам же Хрущов їх викрив і до стовпа прибив.

Виявляється, що це — люди, які „не жнуть і не сіють". Ці козли відпущення — це бюрократи, вічні совєтські попутники і покутники. „Товариші комсомольці! — проголосив напушеним стилем перший партійний секретар. — Оголіть ваші мечі в боротьбі з бюрократизмом. Очистіть цілину від цих бур'янів!" — і при цьому навів досить переконливі приклади совєтського бюрократизму, що, одначе, нічого спільного не має з провалом „освоювального проєкту": в радгоспі ім. Чехова працює 255 робітників, а адміністративного персоналу припадає на них аж 50 осіб; в радгоспі ім. Чернишевського працює 250 робітників, а в самій лише радгоспній кооперативі числиться 42 працівники.

Невеселі, мабуть, верталися з московської наради на цілинні землі хрущовські „переможці природи".

В. С-ко

Любомир О. Ортинський

ОБАБІЧ ЕЛЬБИ

Мюнхен, січень 1956 р.

З ласки совєтського указу, від 27 березня 1954 р. запроклямовано на терені межиріччя Ельби й Одри т. зв. Німецьку Демократичну Республіку. Через одинадцять місяців боннський парлямент ратифікував „паризькі договори", що 5 травня 1955 р. увійшли в дію і закінчили окупацію Західньої Німеччини. А вже 9 травня німецький прапор замаяв над головною кватирою НАТО, членом якого стала Федеративна Республіка Німеччина.

Цих кілька дат і актів будуть занотовані німецьким істориком, як формально-правне завершення двоподілу Німеччини і постання двох німецьких держав. І хоча шляхи їх постання діяметрально протилежні (в першому випадку — наказ з Москви, в другому — демократична процедура), факт залишається фактом — є дві держави.

Припечатання двоподілу

наступило цими днями, коли постали чи формально проголошено дві німецькі армії. У випадку ФРН йшло про покликання перших добровільців, а т. зв. Німецька Демократична Республіка одноголосним рішенням „народного представництва" проклямувала 18 січня 1956 р. „народну армію" і створила міністерство національної оборони. Таким чином формальне членство одної з цих держав у НАТО, а другої у варшавському пакті матеріялізується конкретним військовим контингентом, що його в приспішеному темпі обидві держави виставляють. Рівночасно стан провізорії в обох випадках закінчується, до інших елементів фактичної чи позірної суверенности долучається важливий фактор — власні збройні сили, що матиме далекосягле значення для дальшого розвитку подій в Европі, а всякі надії на скоре об'єднання Німеччини мирним шляхом переносяться у сферу ілюзій.

Властиво, спостерігаючи політику Совєтів у відношенні до Німеччини, критична людина не може мати найменшого сумніву, що СССР не заінтересований в об'єднанні країни і ні за яку ціну, крім повної совєтизації, хай і ступневої, цілої Німеччини, не погодиться на втрату такого важного форпосту, як межиріччя Ельби-Одри з 18 мільйонами німців. Все ж не бракувало і ще й сьогодні не бракує німців, які вважають політику канцлера Аденауера (політика сили і орієнтації на ЗДА) за головну причину неуспіху в акції об'єднання, які вірять в „добру волю" і можливість торгу з Москвою. Для цих людей коронним арґументом є звільнення Австрії від совєтської окупації, хоч неспівмірність порівняння є очевидна.

Командус Віллі Штоф

Партнером боннського міністра оборони Теодора Бланка, кол. поручника протилетунської зброї „вермахту" і діяча професійних спілок, є по другому боці барикади, в комуністичному Панков, мулярський помічник Віллі Штоф. 41-літній уроджененць Берліну, вже від 14 року життя він був членом комуністичної молоді Німеччини, від 17 років носив партійний білет КП, а під час третього Райху успішно кермував комуністичним підпіллям, ані разу не бувши арештованим. На своєму пості в підпіллі він дочекався вмаршу совєтської армії через Бранденбурзьку браму, з місця був покликаний совєтським командуванням на дорадника, а згодом блискавкою перейшов усі щаблі партійної та адміністраційної ієрархії, щоб в 1952 р. стати міністром внутрішніх справ і віце-прем'єром. Останніх 8 місяців залишався тільки заступником прем'єра, присвячуючи весь час творенню збройних сил. Від січня він вже появляється тільки в уніформі генерала поліції, а 18 м. м. вперше виступив перед „народним представництвом" у новій уніформі східньонімецьких збройних сил. Її вигляд, як подало східньоберлінське радіо, „на-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Іван Смолій

ЗРАДА

(Оповідання)

(1)

За вікном у далині замрячені карпатські ліси тонули поволі в присмерках осінньої днини. Присмерки сповзали з гір на село, на хати. Все розпливалося в них, губило лінії, тільки костел височів край дороги, як пам'ятник-обеліск над цвинтарищем опустілої швабської колонії.

Ще кілька місяців тому бігала там дітвора, увихалися кремезні шваби, славні хазяї й завзяті фірмани. Ні душі в селищі тепер, аж лячно. Потяглись усі валкою на захід за своїми.

Люба відвела зір від опустілої оселі, глянула на чоловіка. Юрівський сидів за столом, все ще працюючи. Врешті темрява поконала й його.

— Темно, нічого не бачу, — озвався він. — Засвіти, будь ласка.

— Коли б не те, ти б не помітив, що, крім тебе, ще хтось в хаті, — промовила Люба.

— Люба, не дорікай мені, — сказав Юрівський. — Мушу поправити. Залишу раз, другий, так потім дитина речення правильно не напише. Але я кінчаю. Но, чому ж не світиш?

Люба стояла з лямпою біля столу. Вже зняла кругле скельце, вже взяла сірники. Але не світила.

— Не страшно тобі, Павле? — запитала тихо.

Він підвівся здивовано.

— Чого?

— Ночі.

Юрівський відсунув неспокійно стілець, черкнув сірника, приклав його до ґнота лямпи, потім запалив папіроску.

— Чому ти знову про те?

— А не чув?

— Що?

— Деркачів вивезли.

— Знаю.

— Ти знав і не сказав мені.

— Навіщо казати? Ти знаєш і без того.

Він присів за роботою. Від густої, непрочищеної ропи лямпа кидала лячне, жовте світло на стіни, на обличчя Юрівського. Скельце закопчувалося ввиджки. Тіні по кутках густішали примарами. А за вікном шумів осінній вітер.

— Як прийшов Деркач останній раз у хату, вони вже ждали на нього, — заговорила Люба ніби до себе. — Він не сподівався їх у таку пору. Пані Галина одягала дітей і пакувала найконечніші речі. „— Чому, — запитав їх Деркач, — забираєте нас?" — „Сам ти знаєш, не питай" — сказали. — Судив людей, тепер ми тебе судитимем". — „Який же тут злочин? Я по закону судив". — „Такий ваш закон, ми тебе по-нашому закону засудимо". І забрали, хоч благав. А на станції розлучили. Думали, повезуть разом усіх кудись. А вони дітей та пані Галину в вагон, а чоловікові: — „Ти, мов, пожди, тобі інша дорога, поїдеш завтра". — І розділили. Кажуть, як над'їхав поїзд, то Деркач з жалю просто на рейки, під машину. Тільки відволікли вчас...

Скельце зачаділо вже до половини. Юрівський писав завзято, поспішаючи. Купка зшитків праворуч нього маліла. Люба, не дочекавшись від нього слова, заговорила знову:

— Марійка Сопілка розказувала мені. Знаєш, як до неї заїжджають всякі командири, начальники. Дівчина сама в школі. Примилюються до неї, аж лякається ночувати сама. От недавно був інспектор з обласної управи. Припала йому дуже до серця, розщирився. — „Не погані ви люди, — каже. — А шкода. Не віримо вам нікому, перемістимо, бо не віримо".

— Так чого ти хочеш від мене? — озвався несподівано Юрівський. Чого ти хочеш від мене?

Люба вмовкла вражено.

— Прости, я не розумію причини твого обурення.

— Навіщо розказуєш це все? Чи одно дістся, чи одно може статися. А ти не слухай нікого і нічого, побачиш, що буде тобі краще.

— Треба хіба оглухнути й осліпнути.

— Треба не піддаватися загальній психозі, — потвердив з притиском Юрівський. — Це просто хворобливий стан. Люди так розворушені безнастанними змінами останніх років, що все ждуть чогось нового, чогось гіршого. Це ж просто психоза.

— Ти це називаєш психозою?

— Це все я називаю перебільшуванням фактів. Ну і що, що когось забрали? Це неминуче. Нова влада, нові люди. А ще до того, як дехто пішов далеко в своїх минулих політичних виступах. Але ми? Я був учителем і більше нічим. І нічого нам боятися.

— Я не розумію тебе, Павле, — промовила Люба, а на її очі стали набігати сльози.

Юрівський вражено підвівся.

— Ти не розумієш мене?

— Ні. Хочу розуміти, хочу, щоб між нами було все, як давніше. І не можу зрозуміти тебе. Ти став з якогось часу дивний.

— Я став з якогось часу дивний? Що ти вигадуєш? Я такий, як і був. Тільки все кругом нас змінилося і далі міняється. І щоб зберегти рівновагу в цьому безнастанному русі, доводиться часом триматися штивніше, завжди в напрузі. Те, що ти приписуєш мені, це речі, незалежні від мене. Я розумію, куди ідуть твої думки. Ти своєю жіночою душею відчуваєш, що воно щось не так, але, мені здається, ти робиш хибні висновки і... кривдиш мене. Таке життя, Любо, як було, належить безповоротно до минулого. Ми вже входимо, ввійшли в часи, коли людині мало, майже зовсім нічого не лишається на її особисте щастя. Перед нами, Любо, болючий досвід, але виходу нема.

— Нема?

— Ні. Повороту в минуле нема. А якщо хочемо, щоб майбутнє належало й до нас, мусимо крокувати туди, куди всі.

— Ах, Павле. Навіщо стільки слів? Невже для тебе все таке складне? Невже ж ти не бачиш, що є вихід для людей, як ми?

— Який вихід?

— Втікаймо! Втікаймо за кордон.

Юрівський відсунув зшиток від себе, заходив по кімнаті.

— Я знаю. Ти думаєш про це безустанку. І ти помиляєшся, коли судиш, що я не обмірковував цієї справи. Але переді мною питання: за який кордон? Багато кордонів на землі, багато ще буде нових, бо старі поростуть травою. А страшно мені, бо знаю, що хто раз переступив кордон, вже не спиниться у своєму ході, не оточать його ласкаво межі ніякої землі, не опояшуть золотим перстенем батьківщини, не прихилять йому неба, не стягнуть ласки сонця, поки не обійде земного кола.

— Як багато в тебе слів. А тут би один рішучий крок. Тільки ти як сліпий. Тебе тут наче щось тримає.

Юрівський стояв перед нею високий, безмірно здивований.

ОДНА ОДИНОКА...

Одна одинока берізка стоїть,
На гору Ай-Петрі журливо гладить;
Ні велетні кедри, сусіди німі,
Ні мірти пахучі не ваблять її;
Фонтани про неї не мають ваги:
А ген на Ай-Петрі біліють сніги!
Туди її думи, туди її очі
Пильнують від ранку до темної ночі.
Вона споминає далекі гаї,
Де сестри зростають на рідній землі.
Коли б її воля, коли б її сила —
З розкішного парку туди б полетіла.

ОЛЕКСАНДЕР КОНИСЬКИЙ

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

В ГРОШАХ ЧОРТ СИДИТЬ"...

(З нагоди опублікування листів співака Олександра) Мишуги)

Добру роботу зробило видавництво Календаря „Свободи" на 1956-ий рік, як і редактор цього Календаря, помістивши в ньому небувалі, подекуди ревеляційні листи (усіх 16) нашого великого співака, нашого Шаляпіна — Олександра Мишуги.

Читання й роздумування над цими листами було для мене, а напевно й для неодного з-поміж нас, джерелом великої душевної насолоди. Перед нами станули, немов жива, велична постать великої і славної людини із перед пів сторіччя, якою захоплювались майже всі тодішні столиці Европи.

Ще молодим студентом мав я нагоду відвідати рідний „Назарет" цього нашого Бояна, Витків Новий, розмовляти там із селянами, що ділилися спогадами про свого великого односельчанина, тлінні останки якого там же спочивають. З великим пієтизмом відмовив я тиху молитву над могилою великого артиста, над якою столітні липи тихо щуміли. Немов земні янголи-сторожі, своїм широким гіллям-крилами — адорували вони могилу Покійного, на його рідній, любій землі.

Також пригадав я собі, читаючи ці зворушливі Листи нашого співака-велетня, про появу книжки - монографії про Нього, що її перед самою другою світовою війною видав його дорогий братанок, сл. п. д-р Лука Мишуга. Книжка ця ходила в Галичині з рук до рук — в наших читальнях „Просвіти", по пару тижнях повертала — вся обсмарована, покручена — твердими читацькими руками наших хлопців і дівчат. Листки, що отвирали їм незнані дії із книги життя рідного, забутого генія.

Також пригадав я собі, читаючи „одним душком" ці Листи в Календарі „Свободи" — на одну статтю в тому ж щоденникові, свіжо після смерти д-ра Луки Мишуги, а з нагоди віднайдення тих Листів його славного Дядька, написану. Там було подано, що Небіжчик редактор „Свободи" мав би був велике душевне вдовілля, якби так ще за його життя — було віднайдено ці 16 листів його Стрийка... В них, аж сім разів згадує його меценат-стрийко про свого доброго Луця, радіючи від душі, що „Луць хоче бути порядним чоловіком" (перша згадка про д-ра Луку Мишугу, коли заходами і коштом Мишуги, він почав вчитися в українській гімназії у Львові...).

Про нього він пише, немов про свого сина: „Я сердечно рад, що він порядний хлопець і що добре учиться"... При чому підкреслює, що це бідна родина — „мої бідаки"! Лишає приятельці у Львові більшу суму „для Луця до скінчення його образування",

Олександер Мишуга

хоч сам тоді у фінансових клопотах (Варшава, 1904 р.). І не пішли на марно тії старання, його братанок прославив ім'я своєї родини, і добре ім'я всієї України... Яка шкода, що так пізно віднайдено ці Листи, що Покійний редактор Л. Мишуга не мав наприкінці свого трудолюбного життя — тієї великої душевної радости — читати сердешні слова свого Стрийка і з-перед 50-ти років!

Уважно прочитуючи, студіюючи згадані листи, кожний бачить, яке шляхотне й патріотичне серце було в цього співака з Божої ласки. Він болів, що обставини так зложились, що він не може служити своєму нарадові на його етнографічній території. „Я мушу заробляти на чужій землі, а помагати тим, що на своїй будуть колись працювати". Душею й серцем терпить, що „господарі" в тодішній Галичині так кривдять наш нарід. „Безграничні егоїсти зі звірячим, ненаситним інстинктом, не можуть знести існування другої народности... А самі нарікають на німців, москалів — що їх гноблять!". — Дуже часто й гаряче згадує про львівський щоденник „Діло", скрізь куди їздить; хоче, щоб у ньому інформувати своїх земляків про його осяги. Хоче бути в тісному контакті з народним життям. При такій головокружній кар'єрі і славі, як у нього, треба було великого характеру, щоб не забути своєї рідної стріхи, ще й поміж поляками тоді...

Читаючи листи, бачимо в нашого мистця хвилини душевного болю, невдоволення зі себе й з усього світу. Він пише, що на тисячу літ за скоро народився, що його душа-муза ніяк не годна поміститися в такому слабому й скоро - переминальному тілі... Це є песимізм, добре нам відомий із життя й творчости непересічних людей. Це саме й є ознакою геніяльности людини. Причини свого страждання й свого рода передвчасности в своїй добі-епосі — він ніяк не бачить у своєму низькому стані й українському народженні... Так важко пробиватись Українцеві — на щаблі безсмертя! Таки й видно, що польська - шляхотська, великопанська злоба сильно підкошували його лет до сонця. Зміна народности, просто — національна дезерція, була б йому багато життя й нервів заощадила і додала чимало ореолу. Він цього не вчинив! Ні одним словечком не видно, що це може його українське походження боліло декого. Замикало йому двері до ще більших висот.

Це наскрізь благородна душа та чутливе й шляхотне серце, як пише впорядник тих листів, ред. А. Драган. — Він завжди каже, що „краще є давати, як брати". Що „лучше кривду терпіти, як кривду творити, хоч би у своїй власній обороні". Що „в богатстві, в доставах і славі чоловік сліпіє" ... „Робім добре для самого добра... Рай і щастя може мати кожний чоловік вже на тій землі, єсли научиться жити життям Христовим". Взагалі в тих 16-ти листах знаходимо таку силу духа й таку клясичну зрілість думки Олександра Мишуги, що багато його висловів і фраз можуть бути твором ума — не співака, а якогось визначного мислителя, чи діяча, або поета, даної доби. Місцями нагадує він нашого безсмертного Григорія Сковороду, великого праведника й ворога світу та його гордині, сусти.

Також чисто сковородівським, а то й високо християнським — було відношення нашого Мистця — до гроша. До паперового „божища" всіх часів, а наших зокрема — долярових днів. Ця людина заробляла великі суми гроша, при чому львину частину призначала вона на чисто добродійні цілі, здебільша українські. В одному листі до Львова із 1902 року він пише, що в „грошах чорт сидить"! В цьому слові є зібрана вся „фінансова філософія" цієї славної колись на всю Европу людини.

Ці небувалі слова, як гіркий афоризм Мистця, вважав я за відповідне дати в самому заголовку тієї рефлексії над прочитаними листами Олександра Мишуги. Дійсно, мало помилявся він, ще й тому 50 років, що в грошах — нечиста сила сидить! Практика наших днів показує, що це факт. Знаю чимало відомих колись на всі околиці „старого краю" — патріотів, революціонерів, кацетників, що прибувши за море, не ті стали. Поросли „зеленими" і нечиста сила взяла їх у свої руки. Ані Бог, ані Церква, ані ніяка національна справа їх не інтересує вже більше. Живуть собою тільки.

Для таких „мистців життя" саме вибрав я, як заголовок — ці бессмертно-гіркі слова незабутнього нашого Бояна: „В грошах чорт сидить"... Раджу навчитися їх на пам'ять зокрема всім неплатникам Народного Фонду...

В. Верх

В. Січинський

ПЕТРО ХОЛОДНИЙ СТАРШИЙ

З нагоди 25-річчя з дня смерти

Один з найвизначніших творців сучасного українського мистецтва і один з найбільших організаторів українського мистецького і культурного життя, Петро Холодний Старший мало популяризований навіть в українському середовищі. Мистець належав до нового типу мистців, що підпорядковували мистецтво загальним цілям українського громадського життя і свою творчу діяльність скеровували на те, що б забезпечити для українського мистецтва власне і гідне місце.

Мистець народився 18 грудня 1876 р., в славному Переяславі на Полтавщині, в старій українській родині давніх горожан Переяслава, що займалися торговлею. Вчився в Києві, де закінчив гімназію і в 1898 році природничий факультет університету. Будучи гімназистом і студентом університету, рівночасно студіював у відомій київській мистецькій школі М. Мурашка. Після успішного закінчення університету, працював, як асистент і доцент, при катедрі фізики Київської Політехніки. Як визначний педагог, був директором Середньої Комерційної Школи 1-го т-ва учителів в Києві. Був одним з перших організаторів українських мистців у Києві і Полтаві, завдяки чому були відкриті такі виставки в Києві в 1911 році і Полтаві та Києві в 1914 році. Як визначний громадський діяч з широким світоглядом, був також організатором загальноукраїнського громадського і культурного життя, особливо під час революції 1917 року, коли брав діяльну участь у освітніх товариствах та українських державних установах. Як завершення цієї діяльности — був міністром освіти Української Народної Республіки. Від 1920 року жив у Львові, де також брав живу участь в українському культурному і мистецькому житті, очолював Гурток Діячів Українського Мистецтва („ГДУМ"), зорганізований у 1922 році.

Як мистець, Петро Холодний Старший, з глибоким філософічним заложенням та науково-дослідницьким підходом до різних мистецьких проблем, як малярські техніки, форми, барви, просторові, проблеми лінії та інше. Працюючи майже виключно в українській тематиці (фігурові композиції, краєвиди, ілюстрації), створював оригінальні концепції, з глибоким розумінням української минувшини та стилістичних ознак українського старого і нового життя. У формі Холодний оригінально і по-новому розв'язував стилістичну проблему в характері українського старовинного і народного мистецтва. Ці стилістичні особливості помітні навіть у барвах, кольористиці та рисунку. Використовуючи стилістичні особливості старокняжої доби українського мистецтва, коли переважали візантійські впливи, мистець, одначе, не був односторонній і не став „візантиністом", використовуючи також інші стилістичні особливості інших часів розвитку українського мистецтва. Вільна, своєрідна творчість Холодного виходила з його глибоких студій українського мистецтва та цілої минувшини української культури.

Історичні композиції творив Холодний завжди на інтересні теми, що зв'язані з українським фолкльором або народним побутом. Його краєвиди, мертва натура та інші менші композиції мають в собі особливу принаду української затишности, тонкого і глибокого відчуття природи, з особливостями української фльори і фавни. Мистець пристрасно любить, розуміє і шанує щю українську природу, не тільки як вчений природник й аналітик, але рівночасно, як поет і мистець. Це відчувається у всіх краєвидах і „мертвій" (чи власне живій!) природі, від масстатичних Карпатських гір до дрібних цвітів і найдрібніших билинок і метеликів.

В монументальному малярстві, зокрема в розписі церковних стін, творив оригінальні орнаментальні мотиви на ґрунті суворої і лаконічної форми українсько-візантійської, але вміло перетвореної в українському народному стилі, не без впливу пуризму — очищуючи декоративну форму від зайвих додатків і перевантажених прикрас. Також в графіці, перетворюючи старі зразки, давав нове, оригінальне мистецтво українського стилю. Прихильник обмеженої (не безконечної) перспективи і плаского трактування тримірности — дав інтересне розв'язання цієї проблеми в графічному рисунку. М'якість графічної лінії, в парі з лагідністю рисунку, надають працям Х. особливої принадности.

Заслугою митця було також те, що він, як вчений хемік, досліджував і відтворював старі українські малярські техніки та способи виготовлення фарб, особливо у фресці і темпері. Уживані ним ці техніки надавали його працям особливої своєрідности і м'якости барв.

З найвизначніших творів П. Холодного, в монументальному малярстві, належить розпис і іконостас Церкви св. Духа Богословської Академії у Львові, знищені в 1941 році, коли німецька бомба зовсім зруйнувала церкву. Другим таким твором являються вітражі Братської (Успенської) церкви у Львові, що було великою новинкою в сучасному українському малярстві. Мистецький критик краківського „Курієра Цодзєнного" писав, що вітражі „ціхують вповні своєрідний стиль з певним нахилом в бік традицій візантійського мистецтва.., Що особливо вражає, це подивугідне зіставлення тонів ясних, лагідних. Повний ефект світляної гармонії барв здобуває мистець без мальовання на шклі. Для Братської церкви виконав мистець також ікони „Серце Ісусове", „Св. Володимир і Йосафат" і „Господній Гріб".

З історичних композицій видатніші „Князь Ігор", „Княжий городок", „Казка", „Процесія". Вони відзначаються вишуканою і лапідарною композицією стилістичними вальорами, без зайвої бутафорії та лагідними тонами, теж стилістично дуже витриманими.

Дуже цінна була його серія портретів провідних осіб Української Визвольної Боротьби, генералів — М. Безручка, М. Юнакова, В. Сінклера, Ю. Тютюнника і през. А. Лівицького. Йдучи шляхом синтези і типізації, П. Холодний вмів тонко і дискретно передавати психологічні особливості портретованих. Особливої популярности здобула його прекрасна композиція, тонко виконана старовинною темперовою технікою, на тему народньої пісні-думи: „Ой, у полі жито копитами збито, під білою березою козаченька вбито." На жаль, з вибухом війни, невідомо де поділася ця праця, так само, як і більшість інших творів мистця. Тим більшої вартости набувають шкіци П. Холодного до вітражів, які були виставлені на Виставці старих майстрів українського малярства в Ню Йорку, Об'єднання Українських Мистців Америки, в 1955 р.

Петро Холодний Старший, наскрізь оригінальний мистець, що йшов своєю індивідуальною дорогою та створив цілу добу в розвитку українського сучасного мистецтва, зі своєрідним стилем в малярстві монументальному, вітражовому, краєвиді і графіці.

С. Литвиненко „Задумана", 1954

Вол. Дорошенко

КНИГА ПРО ВИЗНАЧНОГО РІЗЬБАРЯ

Сергій Литвиненко — скульптор. Статті **В. Січинського, М. Гоція і М. Островерхи.** За загальною редакцією **С. Гординського.** Вид. „Книгоспілка". Ню Йорк 1956, 4°, ст. 36+56 непаґ.

С. Литвиненко давно вже заслужив на монографію, і треба тішитися не тільки його друзям і знайомим, але й усім, що цінять українське мистецтво й шанують його діячів, що нарешті появилася присвячена йому книга, де докладно представлено його невсипущу діяльність на мистецькому полі й подано найвизначніші зразки його творчости. Це видання тим важливіше, що у нас, українців, не вміють цінити заслуг і досягнень видатних діячів.

Сергій Литвиненко

Видана книга підводить підсумки праці і заслуг нашого талановитого різьбаря. А чейже ніхто не заперечить компетенції таких знавців мистецтва, як Св. Гординський, проф. В. Січинський, Мих. Островерха та д-р М. Гоцій, які — до речі сказавши — є й самі непересічними мистцями. Їхня монографія дає С. Литвиненкові повну сатисфакцію, як майстрові і творцеві. Він бо посідає своє заслужене місце в історії української скульптури. Про це пророчисто свідчить обговорюване видання. Досить його переглянути, щоб переконатися в значимості творчости С. Литвиненка — якісній і кількісній. А знімки чейже негодні в повній красі й силі віддати оригінали! А хто на власні очі бачив Литвиненкові праці, той ще краще й сильніше відчував їх непересічність. І не треба бути дипломованим мистцем чи так званим „знавцем" мистецтва, щоб це відчути. Фахова критика частогусто чіпляється дрібниць, а звичайний глядач дивиться на цілість твору й захоплюється величчю задуму мистця й виконанням цього задуму. Щоб оцінити, напр., пам'ятник Ів. Франкові на Личаківському кладовищі чи монумент митрополита А. Шептицького, або якийсь інший твір мистця, треба їх побачити. Але і знімки, подані в монографії, дають дуже добре поняття про виконані ним твори. Мало хто їх бачив усі, тому всім любителям українського мистецтва слід придбати книгу, в якій зібрані найважливіші твори Литвиненка. Знайдуть вони там багато прегарних речей, що підтверджують ту високу о-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Д-р Григор Лужницький

ПАН-ОТЕЦЬ ІВАН ГОРБАЦЕВИЧ, — ПРИЯТЕЛЬ АДАМА МІЦКЕВИЧА

100-літні роковини смерти найбільшого польського поета Адама Міцкевича (1855-1955) польська наука по цей і по той бік залізної заслони відзначила дуже величаво. Численні публікації, статті по журналах і часописах, урочисті засідання наукових товариств, у своїм висліді дали силу-силенну нового матеріялу про цю геніяльну постать не тільки польської, але й цілої слов'янської літератури. Але повного, справді академічного видання творів Міцкевича так і досі немає. Хоч за часів версальської Польщі і появилося було „повне видання" творів Міцкевича (у Варшаві, 1929 р., з передмовою Боя-Желєнського, який і сам це стверджує), не було воно повним з уваги на тодішній фанатичний просто шовінізм польської влади, не є, самозрозуміло, і теперішнє „повне видання" творів Міцкевича, видане у комуністичній Польщі, академічно повним і об'єктивно критичним.

Та коли ми кинемо оком на ці численні статті, анкети чи публікації, що появилися чи то в міцкевичівському ювілейному році 1955, чи напередодні його, то можемо ствердити одне: по цьому боці залізної заслони польський шовінізм дещо пригас, польські критики й публіцисти не бояться глянути правді в очі, чи то пак навіть подати крає-чок цієї правди своєму загалові. Знову ж по тому боці залізної заслони, під комуністичним режимом, польські критики й письменники дуже зручно використовують ті можливості, що їх вони за — „панської Польщі" не мали й подають те, чого тоді подавати не вільно було, чи може „не треба" було. Ще не так давно, коли то польське міністерство Освіти, видаючи „Пана Тадеуша", змінило перший рядок знаменитої епопеї і замість „Літво, ойчизно моя", усі учні гімназій у Польщі вчилися: „Польско, ойчизно моя..." Це „варварство" (слова Боя-Желєнського) пройшло тоді безслідно й безкарно — а сьогодні в міцкевичівській анкеті тижневика „Вядомосці", що виходить у Лондоні[1] відомий польський публіцист Юзеф Мацкевіч пише дослівно: „Міцкевич був найбільшим литовським і польським поетом рівночасно. І ми повинні тим гордитися а не взаємно собі його вирівати."

Знову ж напередодні II-гої світової Війни, в 1938 р. відомий полький поет Л. Подгорскі-Околуф[2], на основі поважних, з великим трудом зібраних матеріялів, видвигнув був нову оригінальну думку-здогад: прототипом священика в „Дзядах" Міцкевича — „кєьондз Пйотр" був не хто інший, тільки... український католицький священик, о. Іван Горбацевич, приятель Міцкевича.

Запахло скандалом. І щоб не повторилася історія з доцентом варшавського університету, д-ром Ольґердом Ґуркою, який наявно, на основі історичних джерел виказав, що усі позитивні типи сєнкевичівської трилогії „Огнем і Мєчем" з „Паном Володийовським" включно, були українцями а тільки Сєнкевіч „перемалював" їх на польське, бо не міг серед своїх найти такої міри героїв, як мала їх тодішня Україна — справу зам'ято. Вибухла війна, з трудом зібрані матеріяли Подгорського-Околува пропали, але сам автор своєї тези не кинув і сьогодні, на сторінках „Памєтніка Літерацького"[3] видвигає їх на ново.

Постать о. Івана Горбацевича, одного з членів великого священичого роду, настільки для нас цікава, що торкається у знехтованій у нашій історії (в користь польської історії церкви) і майже зовсім забутої мартирології нашого українського католицького духовенства. У „Записках" Й. Сємашка находимо справді прізвища двох Горбацевичів: о. Теодора Горбацевича й о. Томи (Тимотей) Горбацевича, обох засланих 1831 р. за приналежність до Української Католицьк. Церкви. Чи особистий приятель Міцкевича, о. Іван Горбацевич, парох Цирина, постать якого Міцкевич увіковічнив у своїй балляді „Світезь", покорився московському цареві й прийняв православіє — невідомо. На всякий випадок, криваве московське переслідування нашої Церкви в 1831 році змело з лиця землі священичу родину Горбацевичів: „В Поручині — читаємо у спогадах Павловіча[4] — останнім уніятським парохом був старець, бл. п. Горбацевич, стрий кількох чесних парохів Цирина, Городища й Чернихова. Відступник Сємашко позбавив їх усього, але вони переслідувані, видержали у вірі своїх батьків." Родина Горбацевичів була парохами теж в Молчаді, Жировицях, Липі, Міратичах, Корецьку.

Свою балляду „Світезь", де згаданий саме „ксьондз з Цирина", написав Міцкевіч в 1820-1821 рр. на основі народної леґенди, мовляв, там де тепер находиться озеро, було колись місто й замок. Під час наступу ворогів, безборонні жінки й діти молилися до Бога, щоб не дав їх на наругу ворогам і Бог вислухав їхніх молитов: місто й замок провалилися у землю а на цьому місці постало озеро.[5] У балляді Міцкевича — власник „Світезі", пан на Плужанах, рішає дослідити дно озера, щоб прослідити тайну озера[6]. Він висилає рибалок, які неводом витягають затоплену дочку литовського князя Тугана й ця оповідає зібраним на березі минуле затопленого міста. Але передше —

Я остеріг, що в поважній цій справі
Бога спитатися треба.
Тож до костьолів дано на відправи,
Линуть молитви до неба.
Ксьондз на посвяту приїхав з Цирину
Благословення складає.
Човен за пановим гаслом полинув,
Невід у воду пірнає.

Хто був цей „ксьондз" з Цирину? Латинським священиком, тобто поляком, він міг бути, бо Цирин був „уніятською парохією" берестейської епархії. Що більше, до циринської парохії належали й Тугановичі, майно Верещаків, батьків першого нещасного кохання Міцкевича, Марилі. І в Тугановичах була греко-католицька каплиця (в двірському парку), де раз у місяць служив службу Божу парох Цирина. А в циринській церкві був чудотворний образ Матері Божої. Нажаль нічого ближчого про пароха Цирина в рр. 1820-1821 не можна довідатися в самому містечку Цирині, бо під час 1-ої світової війни Цирин лежав на лінії фронту (1915-1918) і ввесь церковний архів згорів.[7]

Щойно пошукування у архіві Вильна, де міститься частина архіву колишньої „уніятської берестейської консисторії", куди належала парохія Цирин, дали змогу відкрити загадку „ксьондза з Цирина".[8]

В цьому то архіві зберігся документ підписаний кирилицею (не латинкою): Іван Горбацевич, парох Цирина, 1824 р. як теж і на основі „книги ротулів" (життєписи питомців), що зберігається в цьому архіві, можна відтворити життєпис о. Горбацевича.

О. Іван Горбацевич був сином о. Тимотея (Томи) Горбацевича, пароха Поручина. Ще як попович, в рр. 1803-1805 був він учителем в парохіяльній школі в Століовичах. В цьому самому часі мати Міцкевича, Варвара, жила зі синами в Завієсю, недалеко Столович і тоді то мабуть познайомився молодий Адам з майбутнім „ксьондзом з Цирина". Батька Івана Горбацевича, о. Тимотея, який був знову сином о. Григора Горбацевича, сінявського пароха, висвятив на священика 1783 р. пинський єпископ Йоаким Горбацький. Коли народився Іван — невідомо, — знаємо тільки, що в 1805 р. Іван подав прохання до консисторії берестейського єпископства, спершу вчився у василіянській семінарії в Лавришеві а в 1809 р. студіював у семінарії у Вильні, де були т. зв. „вищі студії". Але „ви-

(Закінчення на стор. 4-ій)

[1] „Wiadomosci", Londyn, 14 sierpnia 1955. No. 33 (489).

[2] Podhorski Okolow Leonard, — „Tam, gdzie sie rozegrala „Dziadow" czesc IV", „Wiadomosci Literackie, XV, 1938, No. 17.

[3] Podhorski-Okolow Leonard, „Ksiadz z Cyryna,", „Pamietnik Literacki", Warszawa-Wroclaw, 1954, zeszyt 3, st. 44.

[4] Pawlowicz, E., Wspomnienia znad Wilii i Niemna, O. I. Lwow.

[5] Энциклопедическій Словарь Брокгауза-Ефрона. СПетербург 1900. т. XXIX, ст. 158. „Світезь", озеро 1,5 км.², близько гродненського і люблинського повітів. Вода чиста і прозора, на дні озера інакше зариси міста. 1871 р. відкрито на берегах озера сліди палеологічної людини.

[6] Користаюся перекладом М. Рильського. (Вибрані поезії А. Міцкевича, Держ. В-во 1946) до речі зовсім фальшивим: 1. У Міцкевича ворогом є „цар Русі" — у Рильського „рать войовничої Русі" — у Міцкевича квіти, що виросли на берегах озера (душі жінок) „люд назива цари" — у Рильського змінено: „потай народ освятив нам піснями, квітів таємнії чари", — у Міцкевича трійливу силу квіток „доєвядчил тего цар і руска зброя" — у Рильського „взнали їх владу ворожі вої", у Міцкевича священик з Цирина — „станол на бжеґу, убралсєн в орнати", — у Рильського цей рядок зовсім пропущений й т. д. (Ст. 40-44).

[7] Ksiadz z Cyryna", я. в. ст. 45. 76. 49, 53.

[8] o. t. tohq. 47, 49.

Євген Онацький

КОМПОЗИТОР І ПІЯНІСТ ТАРАС МИКИША

Досить простора кімната з білими стінами і бальконом на вулицю була наче повна звуків. Пальці Тараса Микиші з неймовірною цвидкістю й точністю наче літали по клявішах концертового піяніна, віддаючи геніяльні задуми Баха в „Італійському Концерті". Я сидів, як зачарований і приголомшений і не знав, кого більше подивляти — Баха, що написав таку музику, чи Микишу, що її так виконував. Каскади звуків падали за каскадами, а чарівник усе новими пригорщами зривав їх з струменту і кидав в повітря, як дзвінкі квіти чарівного царства. Пальці бігали по клявішах, а голова, час-від-часу відкидалася назад, і очі вдивлялися кудись високо, ніби вичитували там щось, чого я не бачив.

Коли він скінчив, я після хвилини мовчанки не міг стриматися:

— Маестро, я ще ніколи не чув, щоб ви так грали, і ніколи не чув, щоб хтось інший так грав. Не знаходжу слів, щоб висловити вам моє захоплення...

Тарас Микиша поблажливо всміхнувся:

— Бо я вернувся до своєї давньої форми. Маю тепер можливість вправлятися і справляюся. Готуюся до концертів, виготовляю програми, і, як бачите, деякий поступ роблю.

— Але ж маестро...

— Так, так.. Я вертаюсь знов до творчого мистецького життя.

Він на хвилинку задумався а я мовчав, чекаючи.

— Дивна річ — життя! — продовжував він. — Отак візьме воно малого хлопця, обдарує великими можливостями, відкриє йому широкі дороги, устеле їх успіхами, — вкриє принадами слави і — нараз кине його в якусь безодню, відриваючи по кручах шматки живого м'яса...

Я глянув на Микишу, а він підсвідомо провів рукою по голові, що вже не мала давнішої буйної чуприни. Втратив її через нервову хворобу.

А маестро продовжував:

— Мені було 20 років, як спочатку 1933 р я дістав другу нагороду на інтернаціональному конкурсі музики Ліста в Будапешті. Було на ньому 90 конкурентів із усіх країн світу. В жюрі було шість сивоголових учнів самого Ліста. Першу нагороду дістала жидівка А. Фішер...

— Пам'ятаю, пам'ятаю... — Тоді про це багато писала вся преса. І чимало обурювалося на рішення жюрі, заявляючи, що вам належала перша нагорода. У мене ще й досі збереглися деякі вирізки. Ось, напр., Добельгоф писав у віденській „Н. Ф. Прессе": „...Але неперевершеним залишився все-таки молодий Тарас Микиша, що мав найбільший успіх у публіки. Не вважаючи на заборону оплесків, усе нові й нові їх вибухи заповнювали залю, коли Т. Микиша закінчив концерт А-Дур Ліста..." Відомий мадярський письменник Бела Жольт написав цілу статтю під заголовком „Тарас у будапештенському — „Уйсаґ": „...Ми слухали майстрів-піяністів. Під час цієї напружено повчальної демонстрації раптово трапилось щось — виступив молодий Тарас Микиша. Він почав грати концерт АДур, *який ми минулого тижня чули від Зауера...* Я не був підготований до якихось особливих емоцій. Але після перших же тактів відчув, що перебуваю під впливом чогось такого, що йому підпорядковується і розум і чуття... Замість крилатого патосу й учнівської віртуозности, Микиша дав стільки глибокого, поривального й того людяного, що зворушує, дає більше, ніж можна передати в *цьому показовому концерті,*— він справді передав Ліста... Можливо, що критики протестуватимуть, бо, гадали, жюрі першу нагороду присудить Микиші. Але, зрештою, не сталося нічого несправедливого, бо він і так одержав уже найкраще: під час його гри публіка забула, що знаходиться на конкурсі, вона забула навіть за сивоволових членів жюрі..."

Тарас Микиша

— Так, так.., — перенісся Микиша думкою в ті далекі часи, — то був дійсно тріюмфальний вечір. Тоді став я наслідником бетховенського цілунку...

— Наслідником цілунку Бетховена?

— А ви не знаєте? Тоді мене поцілував Зауер, захоплений моїм виконанням. А професор Вайнґартен, учень Зауера, сказав мені: „Бетховен поцілував Ліста Ліст поцілував Зауера, Зауер поцілував Микишу, — Микиша тепер наслідником цілунку Бетховена"...

— Але на тому ваші успіхи не скінчилися?

— Ні, це був тільки початок. Того ж таки 1933 року я взяв участь у Відні в інтернаціональному конкурсі піяністів і знову одержав другу нагороду. В цьому конкурсі брали участь 250 конкурентів. Першу нагороду взяв жид. Ернст Дечай писав тоді в „Н. В. Таґеблят", „Тарас Микиша переграв етюд Рубінштайна зовсім по-новому: з п'ястевою технікою й у такому темпі з такою чистотою й ясністю, яких не доводиться чути й на дорогих концертах знаних віртуозів. Микиша володіє такою піяністичною майстерністю, що виявляє найвищий ступінь довершености..." У листопаді цього ж року р. я дав у Будапешті перший свій власний концерт — він мав великий успіх у публіки і в критики. Після того концертував я у Чехословаччині. У січні 1934 р. виїхав у концертову подорож по Голляндії, де мав особливий успіх у Ротердамі, і по Швеції, де столична преса вмістила була чимало хвальних статтей під адресою молодого українського піяніста.. У цьому ж році виступав двічі з симфонічною оркестрою в Будапешті, а потім відбув концертову подорож по Румунії, Чехословаччині, та Угорщині. У грудні 1935 р. я взяв участь у піяністичному конкурсі (нагородою мав бути рояль фабрики Безендорфера), Я виграв рояль Безендорфера, і він від того часу мені постійно товаришує..." Микиша з замилуванням доркнувся клявіш, — а вони слухняно заграли... — Що це? Та це ж варіяції знаної української пісні „Та туман яром котиться..." Але, як її по модерному згармонізовано і збагачено!

А Микиша грає далі. Ось друга знайома мелодія. Так, так. Це теж українська народна пісня „Та не жур мене мати..." А ось ще — ну, певно... „Ой, у саду, саду..." А це відома „Почаївська Божа Мати", велична й урочиста, перейнята релігійним настроєм і одночасно грізно-бойова. — Молитва і — гимн перемоги...

— Це — моя „Українська Рапсодія", — повернувся наraз до мене Микиша, — я написав її в 1942 р. у Відні і час-від-часу граю її, пригадуючи Київ, Україну і її невичерпні скарби ще мало знаної на заході нашої української пісні... Вона панувала в нашій родині, бо ж, як знаєте, мій батько Михайло свого часу відомий і популярний оперовий тенор, дуже любив українську пісню, а моя мати теж колись вчилася в українській музично-драматичній школі М. Лисенка, де й зустріла мого батька, з яким побралася. Мій батько був учнем славного колись українського співака Олександра Мишуги і замолоду захоплювався українським національним рухом, належачи навіть до Революційної Української Партії, що піднесла прапор державної незалежности України. Тому і я з дитинства ввібрав в себе цю національну українську стихію, і перші мої композиторські спроби зв'язані нерозривно з українською народною й літературною творчістю...

— Ви почали компонувати, здається, дуже рано?

— З дев'ятого року життя. Я вчився тоді в т. зв. трудовій школі ім. Шевченка, в Києві, а одночасно студіював піяно в п. В. Сімховичевої, учениці Блюменфельда й Глазунова. Школа моя, під керівництвом досвідченого педагога й українського патріота Дурдуківського, була зразково поставлена, і московські комуністи згодом її знищили, а Дурдуківського заслали. Одною з засад цієї школи було — сприяти розвиткові природних нахилів дітей і, наприклад, даючи до вивчення поезії Т. Шевченка, наказувалося дітям ілюструвати їх згідно з здібностями кожного: малярі ілюстрували фарбами, музики — тонами. От тоді і я зілюстрував уривки з Шевченкових „Гайдамаків" — „Світає", „Життя Яреми" та інше, — все на власні музичні теми. Оце й були мої перші композиції. Було мені тоді 9 літ.

— Отже, почали ви, як український національний композитор, знаходячи надхнення в українській духовій творчості?

— Інакше й бути не могло. Все моє родинне оточення було пересякнене українською духовністю, і, мені здається, що й всі мої пізніші твори навіть ті, що ніби цілком вільні від українського етнографізму і писані на загально-людські теми, неминуче відбивають рідну мені українську духовість і культуру.

— Чи ви багато компонуєте?

— Свого часу я написав досить багато — шість сонат для рояля, 7 фуг, 27 прелюдів, 9 танців, один смичковий концерт, один концерт для двох роялів, різні варіяції на українські пісні, як „Гандзя", „Ой, у полі криниченька" і т. д., але то все належить давнішій моїй творчості. Як знаєте, був у мене період, коли я не міг працювати. Минулих двох років я знову чимало написав, як от „Українську фантазію" для рояля, що її я сам виконав вперше на „Святі Державности", яке влаштувала була Українська Центральна Репрезентація в Буенос Айрес в 1955 р...

— Її тоді було прийнято ентузіястично.

— Для концерту, який влаштовували оо. Василіяни в Буенос Айрес на шану сл. п. митр. Шептицького, на їх запрошення взяти участь в концерті, я написав на тему двох українських народних псальм спеціяльну „Українську Поему", яку тоді й виконав...

— І цей ваш твір був прийнятий, як прекрасний вклад в скарбницю української музики...

— Крім того, в мене написане велике тріо — скрипка, віольончеля і рояль, — в яке ввійшли варіяції на теми „Дунай воду несе", „Дудочка" і „Кивана"...

— Кивана?

— Це малознаний галицький танок. „Дудочка" — рід козачка. Без всякого відношення до української народньої творчости, але все в дусі української духовости виготував я також сюїту для віольончелі і сонату для скрипки, якою тепер найбільше задоволений...

— А тепер над чим працюєте?

— Вправляюсь для концертів. Значить — нічого не пишу. Коли компоную, не можу вправлятися. Коли вправляюсь, не можу компонувати. Не вистачає часу. Я ж мушу ще й давати лекції, щоб якось жити...

— Ваші найближчі пляни, маестро?

Маестро взяв на роялі бадьорий акорд.

— А ось підготую концерти і зараз же виду до ЗДА. Хочу показати тамошнім українцям і американському музичному світові мої нові твори. Видам їх друком, або на платівках. Дам кілька концертів, щоб виправдати свій титул „наслідника цілунку" Бетговена і — від того, як мене приймуть, залежатиме дальша моя праця.

— Щасти вам, Боже, маестро!

Буенос Айрес, 1 січня 1956 р.

З ТВОРЧОСТИ МОЛОДИХ

Євген Саламаха — „Жінка" (Пресована сіль)

ГОСТИННИЙ ВИСТУП МІШАНОГО ХОРУ „КОБЗАР" З ФІЛАРМОНІЙНОЮ ОРКЕСТРОЮ В НЮ ЙОРКУ

(Неділя 11 грудня 1955 р. заля Fashion Institute)

Хор „Кобзар" вже вдруге ґастролює в Ню Йорку, але стан здоров'я не дав мені можливости аж до сьогодні слухати його повної концертової програми.

Ідея створення та з'єднання двох чималих (звичайно по наших маштабах) груп в один великий вокально- інструментальний ансамбль — не є нова. В недавньому минулому вже були таки спроби, але час, на жаль не здійснив цього благородного змагання невтомних ентузіястів.

Причин тому було багато, але головна з них, на мою думку, полягала в невірному розв'язанні деяких організаційних й адміністративних питань, і в нервовій невитривалості як виконавців так і керівництва.

Говорю про це передусім тому, що саме на цьому тлі руйнувалося багато наших мистецьких мрій, багато наших мистецьких шукань.

Мішаний хор „Кобзар" під умілим керівництвом нашого композитора і дириґента Антона Рудницького на сьогодні показав всім позитивні зразки чіткої організованости та нервової витривалости всіх його учасників і тим самим підтвердив свою життєздатність. Сьогодні він має всі підстави для дальшого вдосконалення та розвитку свого мистецтва для нашого народу, без огляду на те, де це мистецтво твориться — в Филаделфії, Ню Йорку чи в Торонто.

Хор „Кобзар" показав себе з найкращого боку: зрівноваженістю хорових груп, як в якісному, так і в кількісному відношеннях — дуже добре.

Не дивлячись на погані акустичні умови концертової залі, — хор звучав, ніжно, проникливо, глибоко і міцно.

Проте, говорити про стовідсотковий ансамбль було б, може, ще трохи зарано, бо „Кобзар" під керівництвом Антона Рудницького працює порівнюючи недавно, і, тому на рецензованому концерті досвідчені дириґентські рухи керівника, часом мали виключне - відповідальне значення. В перших двох точках програми, як це і завжди буває, хор „розгрівався".

Найбільше ж професійно, майстерно й артистично прозвучав в кінці ж цього першого відділу гарний твір Іванова (як було зазначено у програмках) — „Прихід весни". Авдиторія прийняла цей твір з захопленням, і дириґент був змушений повторити його.

Останньою точкою хору за програмою була Лисенківська перлина — кантата „В'ють пороги", виконання якої було також переконливе і майстерне. Фінал кантати за вимогою авдиторії був також повторений.

В *останньому додаткові* був виконаний з великим піднесенням (але ж трохи форсовано) славетний марш Ваґнера з „Тангайзера".

Даючи оцінку хору в цілому, — від стилю виконання, і аж до прегарного зовнішнього вигляду — треба вважати хор „Кобзар" безконкуренційним. Мені, принаймні, невідомо про те, чи є ще така мистецька одиниця десь в українській Америці серед існуючих мішаних хорів? Якщо я помиляюсь, то прошу ласкаво фахівців - хормайстерів поправити мене.

Хоч „Кобзар" і має ще деякі неминучі, хоч і невеликі недоліки, треба відверто сказати, що це є ансамбль, який можна оцінювати без знижок і лапок.

∴

В зв'язку з цим треба обов'язково відмітити і досить добрих солістів, які виступали в різних точках програми — п. п. Татунчака, Гаврилова і Гнатюка.

∴

Третою точкою програми була виконана колискова пісня — Стеценка для сопрана, скрипки і фортепіяну на тлі хорового звучання.

Партію сопрана виконувала п. Марта Кокольська - Кобрин, партію скрипки п. Дарія Кузик, партію фортепіяну п. Лідія Вульба, хором керував дириґент „Кобзаря". Пані Кокольська - Кобрин виконала цей твір добре, м'яким грудним голосом, який ще раз свідчив про її постійний співочий зріст. Пані Вульба і Кузик коректно доповнювали ансамбль, хоч в останньої були помітні прояви нервозности.

∴

Декілька слів про філармонійну оркестру. Вона на цьому вечорі, на жаль, не була рівноцінним партнером хору. Про це, я думаю дириґент знає сам, не гірше від мене. Цікава, і з композиційного боку майстерно зроблена, українська симфонія Ан. Рудницького, якою дириґував сам автор, була явно по за межами ансамблевих і технічних можливостей оркестри, та ще й при такому дефективному складі. де на, приблизно, сорок оркестрантів, був лише один тромбан, одна валторна, дві трубки і один контрабас. Проте, заради справедливости, треба зазначити, що в програмках й афішах оркестра мала назву „філармонійна", а не „симфонічна". Для хорового супроводження з нескладним акомпаніяментом цієї оркестри цього було б досить, але симфонія — вимагає повного складу симфонічної оркестри.

Розуміється, кожен композитор може вибирати для свого твору склад оркестри, який він забажає, але фактура української симфонії в окремих кульмінаційних реченнях виразно вимагає повного складу, зокрема мідних інструментів.

Про симфонію Антона Рудницького, можна було б сказати більше, але після одноразового прослухання, та ще в такому недосконалому звучанні, і без попереднього ознайомлення з партитурою — це дуже важко зробити.

∴

Загальне враження від концерту — позитивне, а від хору зокрема — дуже добре.

Вщерть переповнена концертова заля вітала гостей з Филаделфії оплесками і квітами. Концерт мав великий успіх.

Треба побажати „Кобзареві" дальших успіхів, а його керівникові дальшої нервової витривалости, бо на шляху „Кобзаря", (оскільки він не є комерційним підприємством) можуть траплятися різні випадки і непорозуміння. **Микола Фоменко.**

КНИГА ПРО ВИЗНАЧНОГО РІЗБАРЯ

(Закінчення зі ст. 3-ої).

цінку, яку його творам дають згадані вище автори статтей у книжці.

Прочитають громадяни там і про те, як став Литвиненко мистцем та в яких умовах доводилося йому працювати.

Нелегкі були ці умови і в краю, іна скитальщині, і на новій батьківщині. Проте Литвиненко не падав на дусі, а працював, не покладаючи рук. З його дотеперішніх осягів можна догадуватися, які монументальні речі міг би він створити у вільних умовах рідної державности..

Великий талант дала йому його козацька надура і, мистець не закопав його в землю, але, на жаль умови його життя і творчости не дали йому змоги виявити його талант у всій його силі, в усьому розмаху. Українське життя і в Галичині й на еміґрації не сприяло такому розмахові. З вийнятком кількох речей, між ними — пам'ятника Франкові й монументу Митрополита Андрея, не пощастило йому створити більших розмірами речей. Але це вже не його вина, а вина обставин. Проте і в цих обставинах, іноді дуже невідрадних — дав він пребагато — і як мистець і як організатор мистецької справи.

С. Литвиненко посідає заслужене місце серед таких мистців - наддніпрянців, як Ол. Новаківський, Петро Холодний Старший, Павло Ковжун та інші, що, вигнані лихою долею з рідних сторін, творили на Західній Україні і вкупі з місцевими побратимами піднесли українське вільне мистецтво на високий рівень. Мені, як довголітньому свідкові праці С. Литвиненка й його товаришів, приємно це ствердити ще раз з нагоди появи цінної книжки про нього. Свого часу на сторінках „Свободи" довелося мені свого роду „представляти" мистця американсько-українському громадянству („Свобода" 1949, 11 лютого), коли він переїздив із табору в Берхтесґадені, де ми перебували з ним на скитальщині, до Ню Йорку. Тоді, крім одиниць, мало хто знав в Америці про Литвиненка та його заслуги, тож треба було комусь, хоч і не фахівцеві, в даному разі мені, про нього нагадати. Минуло з того часу чимало літ, і хто тепер у ЗДА не знає або не чув про Литвиненка, як скульптора й організатора українського мистецького життя? Хто не знає його заслуг?

Присвячена йому книга не повинна залежуватися на книгарняних полицях. Видана дуже гарно, на гарному папері, в гарній оправі й суперобкладинці, з численними зразками творчости різьбаря (57 знимок), ця книга повинна знайтися в хаті кожного нашого земляка, що цінить рідне мистецтво. Цей альбом, вкупі з іншими подібного роду мистецькими виданнями, буде гарною прикрасою мешкання, що свідчитиме про смак і патріотизм господаря. Тож треба бути дуже вдячним видавництву „Книгоспілка", що видрукувало таку цінну пам'ятку.

ЗАМІСЦЬ ФЕЙЛЕТОНУ

ТІЛЬКИ СВІТЛА, ЩО В ВІКНІ

Добре лірику, їй-право!
Встане, гляне у вікно...
Може вам і не цікаво —
Він напише все одно.

Не проходить і хвилинки,
А вже спіймано рядок:
„За вікном пливуть хмаринки..."
(Тут же й рима: „холодок").

Долетить йому до вуха
Пташки спів, що сповнив двір,—
Він і пташку-щебетуху
За хвоста — і на папір!

Він усе бере з натури!
Досить тільки зримувать.
І, дивись, „Мініятюри"
Вже готові!
Штук із п'ять!

Переглядне: „Все до діла!
Слід би їх — скропить вином..."
Раптом чує — пролетіла
Свіжа тема за вікном!

(Продирчав у бік Подолу,
Мов скажений, мотоцикл!)
Він — за зошита й до столу!
Він новий напише „цикл"!..

Завтра теж, опівдні встане,
До вікна підійде знов...
„За вікном цвітуть платани!.."
— Єсть! — гукне.
И писать пішов.

Добре лірику, їй-право!
Має вірш — на кожен звук,
Має друга у „видаві".
(Друг усе те пустить в друк).

Хоч душі там півпроцента
И вірш той схож на ковилу —
Має друга — рецензента,
Що воздасть йому хвалу!

Хоч творіння ті „ліричні"
Ніхто в руки не бере —
Пише він на теми... вічні!
Хай читають, як помре!

Щоб, бува, з таким розгоном
„Молодий" якийсь творив —
П'ять разів би макогоном
В нього б критик запустив!..

Цей же лірик — строчить, паше,
Аж вистрибують слова:
„За вікном казкова тиша!.."
Скоро —
И збірочка нова!

Добре лірику, їй-право!
Та спитать приходить час:
Хто й коли йому дав право
Зватись „ліриком" у нас?

...Є в нас лірики-поети!
(З ним — ніхто їх не змішав!)
Їх пісні і їх сонети —
Світлі й чисті, як душа!

Думи їх — завжди народні!
Щиро ними дорожу.
И справжнім лірикам сьогодні
Я схвильовано кажу:

— Хто посмів його пустити
Разом з вами на Парнас?
Верхогляд той діловитий —
Тінь лиш кидає на вас!

Степан Олійник
(„Рад. Україна")

ХРОНІКА

СМЕРТЬ ПІЯНІСТКИ БОЖЕНКО

Як повідомляють приватним листом зі Львова, там померла влітку 1955 року відома піяністка Божейко, професор музики колись у Перемишлі, потому у Львові. Померла на хворобу рака.

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ЮРІЯ КЛЕНА

Підготова повного видання творів відомого поета й письменника Юрія Клена, що її мин. року задумав зреалізувати гурт прихильників Покійного, вже закінчена і перший том цього видання пішов уже до друку. Цей перший том охоплюватиме монументальний твір Юрія Клена „Попіл Імперій", матиме 350 сторінок друку і на книжковому ринку буде в березні ц. р. Все повне видання творів Покійного матиме 6 томів, кожний по 350 сторінок друку. Друкується це видання в Торонто. Редаґує його поет Євген Маланюк.

ПОМЕР МОЛОДИЙ ПОЕТ ІВАН ГАННИЧЕНКО

У Міннеаполіс, Мінн., ЗДА, помер молодий український письменник Іван Ганниченко, який народився у вересні 1919 р., на Полтавщині. Вчився в Інституті журналістики. Під час німецької окупації Ганниченка вивезено до Німеччини. До Злучених Держав Ганниченко прибув в 1950 р. Його літературні праці друкувалися в журналах та в газетах на еміґрації. В 1953 р., вийшла друком перша збірка його поезій під назвою „Моя муза". Крім літературної і журналістичної діяльности, Ганниченко брав діяльну участь в праці „ДОБРУС".

НОВІ КНИЖКИ

● **Історія Русів.** Редакція і вступна стаття Олександра Оглоблина. Переклад Вячеслава Давиденка. Обкладинка Якова Гніздовського. — Видання „Вісника" ООЧСУ. Ню Йорк, 1956, ст. 346 + XXXI.

● **Збірка українських новель.** Вступна стаття Миколи Глобенка. Видано Науковим Товариством ім. Шевченка в Америці і Українською Вільною Академією Наук в США за матеріяльною допомогою Східньо-Европейського Фонду. Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці. Ню Йорк, 1955, ст. 354. Обкладинка Якова Гніздовського.

● **Олена Кисілевська. По Рідному Краю.** Українське Видавництво „Добра Книжка". Випуск 153. Торонто, 1955, ст. 184.

● **Ярослав Рудницький. З подорожі навколо півсвіту.** 1955. Клюб Приятелів Української Книжки. Книжка 25. Видавець Іван Тиктор. Вінніпеґ-Торонто, 1955, ст. 128. Обкладинка Мирона Левицького.

● **Proceedings.** Наукове Товариство імени Шевченка. Філологічна Секція. Том II. Ню Йорк-Париж, 1955, ст. 68.

● **Shevchenko Scientific Society.** Proceedings. Section of Mathematics, Natural Sciences and Medecine. Vol. II (XXX). New York, 1954, pages 66.

● **Михайло Островерха. Чорнокнижник із Зубівки. Хвильовий і хвильовизм.** Накладом автора. Ню Йорк, 1955, ст. 32. Обкладинка роботи Миколи Будовича.

● **Митро Пасічник. З вишневих садів.** Збірка новель і оповідань з ілюстраціями. Обкладинка і ілюстрації Христини Довгохват. Вінніпеґ, Канада, 1955, ст. 100.

● **Р. Трахо, Северный Кавказ как здравница СССР.** Мюнхен, 1955, ст. 74. Институт по узучению СССР.

● **Український Православний Календар на 1956 рік** переступний. Річник шостий. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Обкладинка Петра Холодного. Бавнд Брук, Н. Дж., 1955, ст. 160.

● **Календар Альманах на 1956 рік.** Накладом Української Національної Єдности у Франції. Париж, 1955, ст. 192.

● **Ювілейний Календар УАПЦ на 1956 рік Божий.** Видавництво „Православний Українець", Шикаґо, 1956 ст. 96. Обкладинка Ю. С.

З НОВИХ ЖУРНАЛІВ

● **Kultura.** Szkice. Opowiadania. Sprawozdania. Instytut Literacki. Grudzień, Париж, 1955, ст. 160.

● **Proceedings.** Наукове Товариство імени Шевченка. Математично - природописно-лікарська Секція. Том II (XXX). Ню Йорк, 1954, ст. 58+ мапа України.

● **Канадійський Ранок.** Часопис для країнської родини. Рік L. ч. 841-842, грудень 1955, Вінніпеґ, 1955, ст. 16.

● **Післанець Правди.** Часопис, присвячений поширенню християнської думки. Листопад-грудень 1955, Честер, Па., ст. 18.

● **Наша Праця.** Релігійно-освітній бюлетень парафії св. Юрія Переможця в Міннеаполісі, Рік III, жовтень, ч. 11, ст. 24. Міннеаполіс, Міннесота. (Циклььостиль).

● **Біблос.** Журнал бібліографії, критики і рецензій. ч. 1. Рік II. Січень 1956. Ню Йорк, 1956, ст. 16. (Циклььостиль).

● **Caucasian Review.** I. Munich, 1955, pages 236. Institute for the Study of the USSR.

● **Свобода.** Орган Центрального Объединения Послевоенных Емигрантов из СССР. ч. 42, грудень 1955. Мюнхен, 1955, ст. 32.

● **Місіонар.** Урядовий орган Апостольства Молитви і Братства Найсвятіших Тайн. Рік XL. ч. 1. Січень 1956. Филаделфія, 1956, ст. 34.

● **Ульмівка.** Видання Українського Демократичного Бюра. Рік 2. ч. 7(19), грудень 1955, Новий Ульм, Німеччина, 1955, ст. 10. (Циклььостиль).

● **Листи до Приятелів.** Ч. 1 (35), Рік IV. Січень 1956. Ню Йорк-Торонто, 1956, ст. 16.

● **Жіночий Світ.** Рік VII, ч. 1(73). Січень 1956. Вінніпеґ. 1956, ст. 24.

● **Український Місіонар.** Релігійно - суспільний місячник. Рік XX, ч. 12. Прудентопіль, ст. 16.

● **Вістник.** Український релігійний двотижневик в Канаді. Рік XXXIII, ч. 2. Вінніпеґ, ст. 16.

● **Вісті** Братства кол. вояків 1 УД УНА. Рік, ч. 9-10, вересень-жовтень 1955, Мюнхен, 1955, ст. 32.

● **Бюлетень** Отдела Прессы и Информации Верховнаго Казачьего Представительства за рубежом. Номер 4, декабрь 1955, Мюнхен, 1955, ст. 20 (Циклььостиль).

● **Канадійський Ранок.** Том LI, ч. 844. Вінніпеґ, 1956, ст. 8.

● **Pace.** Volume III, No. 1. Toronto, Ontario, January 1956, pages 24.

● **Bulletin.** Institute for the Study of the USSR. Vol. II., No. 12. December 1955. Мюнхен, 1955, ст. 64.

● **Життя і Церква.** Орган української релігійної думки. Видається з благословення Епископату Святової Української Православної Автокефальної Церкви в екзилю. Ню Йорк 1956, ч. 7. Січень, ст. 16.

ПАН-ОТЕЦЬ ІВАН ГОРБАЦЕВИЧ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

щих студій" о. Іван не закінчив. Як довідуємося, в червні 1811 р.[9] „усунено зі семинарії уніятського священика Івана Горбацевича, який хоч і закінчив дієцезальну семинарію і хоч його єпископ Посафат Булгак[10] вважав талановитим, то одначе під час майже довлітнього перебування в Головній семінарії не зробив він ніякого поступу." Дата вступлення 1. жовтня 1809 р., дата виступлення 28. червня 1811 р. Дописка: парох в дієцезії берестейській.

В 1814 р. о. Іван Горбацевич стає парохом Цирина й є там до 1831 р. В польському повстанні участи не бере й дальше доля його невідома. Чи пішов він слідами свого батька, о. Тимотея, і загинув мученичою смертю, як католицький священик на засланню, чи покинув свій стан і став світською людиною — невідомо. З часу його перебування в Цирині знаємо про його сердечну приязнь з Адамом Міцкевичом. Олександер Міцкевич у своїх спогадах про Адама згадує про часті відвідини Церина Адамом. В Цирині жив вуйко Адама. Стипулковський, до якого на свята приїздили Міцкевичі. — Адам цілі дні перебував „на приходстві" у Горбацевича, часто відвідував церкву й любив вечорами сидіти в задумі перед чудотворною іконою Богоматері. В цій же циринській церкві тримав до хресту Адам Міцкевич разом із своїм першим коханням, Марилею Верещаківною, тоді вже заміжньою Путкамеровою „уродженого" (тобто шляхтича) Франца Саковича (1821), якого хрестив о. Іван. Метрика ця збереглася до наших часів.

Незалежно від того, чи справді прототипом „ксьондза Пйотра", постаті пізніших „Дзядів" є о. Іван Горбацевич,[11] чи якась друга особа, дружба Адама Міцкевича з „отцем з Цирина", сторінка з життя Міцкевича зовсім досі невідома, що відограла у його творчості не малу ролю, каже нам не тільки дивитися іншими очима на т. зв. — у нашій історії — „польонізацію" нашої Церкви кінця XVIII ст., але що й важливіше, призадуматися над величезним — а досі зовсім не прослідженим впливом української Церкви на чужі національно верстви, що жили під тодішньою окупацією Санкт-Петербурга. Сміливо можемо твердити, що дружба Адама Міцкевича з о. Іваном Горбацевичем (незалежно від *інших ноток*, але з уваги на пізніші події тобто суспільно-політичну діяльність Міцкевича й вивезення родини Горбацевичів на заслання) — була дружбою двох молодих тоді, представників тодішніх культур: польсько-литовської й українсько-білоруської, цих культур, яких доля була вирішена не деінде а в Санкт-Петербурзі.

І це не є відокремлений випадок, що молодий юнак Адам Міцкевич довгими вечорами стояв навколішках у стіп Пречистої у Циринській церкві. У спогадах польського поета С. Гошинського[12] читаємо: у нашій діточій кімнаті день і ніч світиться лямпадка перед іконою почаївської Богоматері й перед нею кожного вечора проводила молитву нам дітям наша мати.

Чудотворні Богородичні ікони Цирина і Почаєва були іконами церкви покривджених і переслідуваних.

[9] Worotynski W. — Seminarium Glowne w Wilnie, Wilno 1938, я. в. ст. 69.

[10] Згодом останній київський католицький митрополит. Помер 1838 р., зглядно був отроєний Москалями. Лист єп. Булгака в справі о. Горбацевича надруковано я. в.

[11] З уваги на кінцеві наші висновки, ми погоджуємося зі здогадом «Подгорского-Околува, я. в. прим. 2.

[12] S. Goszczynski, Podroz mojego zycia (1801-1842), Wilno, 1924.

СВЯТА ДЕРЖАВНОСТИ І СОБОРНОСТИ

У Филаделфії

Роковини проголошення незалежности Української Народної Республіки, як теж і її соборности відзначувала цього року українська громада у Филаделфії спеціяльно врочисто. Філія Українського Конґресового Комітету запляпувала заздалегідь святкування цих історичних подій на неділю, 22-го січня 1956 року, як теж поробила всі заходи, щоб добитись офіційного проголошення Українського Дня Незалежности у місті Филаделфії та й у цілому стейті Пенсилвенії.

В четвер, 12-го січня ц. р. делеґація Філії УККА у Филаделфії у складі: д-р В. Ґалан (голова) і пп. П. Панасюк, Д. Василащук і П. Ґенґало вихала до столиці стейту, до Гарисбурґу, щоб разом із делеґаціями інших міст Пенсилвенії прийняти від губернатора Джорджа Лідера офіційне проголошення дня 22-го січня 1956 року Українським Днем Незалежности в цілій Пенсилвенії.

Наступного четверга, 19-го січня ц. р. багаточисельна делеґація Філії УККА, під проводом д-ра Ґалана була на авдієнції посадника Филаделфії Ричардсона Ділворта, який теж офіційно проголосив неділю, 22-го січня Українським Днем Незалежности у Филаделфії.

В саму неділю, 22-го січня всі українські доми прикрашені були вже зранку українськими й американськими національними прапорцями. Головне свято заповіджене було на 6-ту год. вечора у великій залі МУЗГОЛЛУ, при головній вулиці Брод. Вже на півтори години до початку імпрези до залі почали напливати громади людей. Квитки були випродані ще до полудня.

Точно о год. 6 вечора у виповненій по береги залі, голова Філії УККА д-р Ґалан, після відспівання американського гимну п. А. Матковською, відкрив свято короткою промовою в англійській мові. Він привітав представників влади в особах особистого представника мейора Феладелфії Ділворта-Патрика Лафліна, як теж секретара фінансів, в уряді губернатора Пенсилвенії Джерарда Ґлісона. П. Лафлін привітав українську громаду від мейора, оправдуючи його особисту відсутність хворобою, як теж відчитав офіційну проклямацію мейора Ділворта про встановлення Українського Дня Незалежности.

Представника уряду з Гарисбурґу секретаря Ґлісона впровадив голова Української Демократичної Партії у Пенсилвенії Антін Батюк, підкреслюючи у своєму слові потребу об'єднання всіх українських сил у здобуванні приятелів для української справи між американцями. Секр. Ґлісон здобув собі зразу серце нашої громади заявою, що він теж походить із народу, який вже віками бореться за свою самостійність. Він говорив, що свободу не можна здобути і мати її, як наприкл., гроші в банку. За свободу треба постійно боротись навіть тоді, коли вона вже існує. Змістовна і гарно виголошена промова секретаря Ґлісона зробила помітне враження на учасників свята.

Головну українську промову виголосив президент УККА п. Дмитро Галичин. Він звернув більшу увагу на актуальні проблеми, підкреслюючи потребу безперервної об'єднаної діяльности для української незалежности.

Від приязних нам поневолених народів говорив представник литовської групи проф. Юрскас.

Мистецьку програму свята виповнив славний уже із своїх виступів Мішаний Хор „Кобзар" із Українською Симфонічною Оркестрою, під управою д-ра Антона Рудницького. Хор Кобзар із Оркестрою виконав кантату Лисенка „Б'ють пороги", яка прозвучала масстатично. Сольові партії виконали пп. Чорнобіль, Гаврилів і Гнатюк. Крім цього, хор із оркестрою виконав „Веснянки" Лисенка-Рудницького. Солісткою була Вероніка Цегельська, якої сопран із кольоратурною закраскою спеціяльно тут вибивався. Пані Вероніка Цегельська співала арію Одарки з опери „Купала" Вахнянина, як теж пісню Лопатинського „Надії". Фортепіяновий акомпаніямент був у вправних руках п. Лідії Бульби.

Письменник Євген Маланюк виголосив фраґменти своїх поем, яким дав назву „Воєнні вірші".

Власну точку мала теж Українська Симфонічна Оркестра, яка під управою д-ра Антона Рудницького відіграла овертюру до опери „Тарас Бульба" Лисенка. Врочисто і масстатично прозвучав український національний гимн на закінчення свята у виконанні Хору „Кобзар" і Симфонічної Оркестри (разом понад 125 осіб).

Свято було справжнім моральним піднесенням всієї нашої громади. Його підготовила й уладила Філія УККА при діяльній співпраці всіх організацій всіх політичних напрямків і воно тішилось популярністю й увагою дослівно всіх кругів нашого населення в нашому місті. Це ще один доказ, що — не зважаючи на деякі дрібні розходження, що їх часто нерозважно виносимо до висоти проблем, — нас усіх українців у ЗДА лучить одна і та сама українська традиція, якій ми вірні — ми знову ж усі разом змагаємо до одної і тої самої цілі, щоб, як сказав губернатор Пенсилвенії Джордж Лідер у своїй Проклямації, — незалежність була відновлена в Україні.

Т.

З ФОНДУ БУКОВИНА

Дня 20 листопада 1955 р. контрольна комісія перевірила стан „Фонду Буковина". На підставі документів стверджено, що сума добровільних пожертв виносить 6,708.37 дол., а саме із Канади вплинуло 4,444.63 дол., з ЗДА 2,186.43 дол., з Бразилії 67.31, а з інших 10.00 дол.

Із 1,993.52 дол. видаткованих, припадають на Канаду 77.02 дол., на ЗДА 316.52 дол. адміністративних видатків; переслано до Европи на друк фізичної карти та книжки 1,600.00 дол. Сальдо у Филаделфії 2,441.55, у Торонто 2,473.28 дол., разом 4,714.83 долярів.

Збірку ще не всюди закінчено, з окрема у ЗДА та Европі, а тому сподіваємося, що сума прибутків збільшиться.

Контрольна Комісія.

Поява твору „Буковина" спізнилася, за що перепрошуємо наших жертводавців. На це склалися дві причини: перша через наплив рукописів частина редакційного матеріялу не була опрацьована у свій час, друга — не всі осередки закінчили збірку в призначений реченець, а тому і годі було підчислити, якими фондами диспонуємо.

Повищі труднощі вже переборено, на днях матеріял буде зданий до друку, і праця „Буковина" повинна появитися в половині 1956-го року.

Редакційна та видавнича комісії.

Український Літературно Мистецький Клюб Ню Йорк 149 2nd Ев

З Л. М. Клюбу повідомляють, що у п'ятницю 3 лютого відбудеться Камерний Вечір, в якому виступатимуть: Наталія Андрусів, сопран; Володимир Бабяк, флейта; Роман Савицький фортепіян. В програмі: Моцарт, Шамінаде, Деліб, Січинський, Гайворонський, Балтарович. Початок о год. 8 вечора.

ОБАБІЧ ЕЛЬБИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

старшин генерального штабу, залишаючи для себе тримання їх „ауф фордерманн". А це він добре вміє. Безоглядність, „тверда рука" і фанатична віра в всесвітню комуністичну революцію — ось риси характеру того муляра, що перебрав, хай і частинно, спадок Шліфена, Секта чи Рундштедта. Очевидно, було б величезною похибкою недоцінювати Віллі Штофа. Для аґресивних плянів Москви він — одне з найкращих знарядь, яким може похвалитись комуністична партія Німеччини.

У пропаґандивній офензиві

Рівночасно з проклямуванням створення збройних сил, що „мають охороняти соціяльні здобутки НДР від аґресії західньонімецької найманої солдатески", прем'єр Гротеволь запропонував боннському урядові „пакт неаґресії", що передбачає такі три пункти: 1) договір про ненапад, 2) спільне осудження атомової бомби та зобов'язання не продукувати її на тев'язує до старих німецьких традицій".

Віллі Штоф — ніякий військовик, ані одного дня не був солдатом, але зате він добрий організатор і вірний слуга Москви. До штабу нової німецької армії він підібрав колишніх генералів і рені Німеччини і 3) нормалізації стосунків між обома державами, зокрема на відтинках господарському й культурному.

„Простягнена рука" Гротеволя є найзвичайнішим пропаґандивним трюком, що не заслуговував би на увагу, якби не методика поступування. Слідкуючи за потягненням Москви у відношенні до Німеччини і Заходу, бачимо, що СССР перший доконує факти, але перестерігає формальностей в їх проголошуванні, відступаючи щодо цього першенство Заходові або, як це є тепер, Боннові. І щойно вичекавши на таку чи іншу проклямацію чи рішення Бонну, „змушений ним", санкціонує у себе факти, що спровокували рішення Бонну, були вже доконані, але їх оформлюються після „провокації" капіталістів.

Така тактика призначена для пропаґанди, і, хоча її примітивний стиль та забріханість очевидні, все ж її послідовне повторювання, масове, рафіноване уживання дає висліди навіть серед мешканців Федеративної Республіки. Завдяки саме такій ніби примітивній арґументації „доброї волі СССР і аґресивности Бонну", дванадцятитисячна залога взірцевої під поглядом соціяльного забезпечення і фабричної гіґієни сталеварні в Дортмунді, де заробітня платня кваліфікованого робітника починається від 600 марок місячно, вибрала до ради професійної спілки, що засідає разом з дирекцією фабрики, більшість комуністів. Саме тому в Північній Надренії й Вестфалії 15 функціонерів професійної спілки були комуністами. З фондів цієї професійної спілки були оплачувані поїздки кур'єра до Берліну, виготовлялись летючки, протестаційні відозви проти озброєння ФРН і т. п. І щойно коли махінації комуністів почали набирати провокаційних форм, президія профспілки припинила їх всіх в урядуванні.

Такі випадки, як в Дортмунді, не є поодинокі. Інфільтрація професійних спілок і інших організацій комуністами ведеться систематично роками, і оце вперше у Дюссельдорфі некомуністична більшість профспілки здобулась на „революційний" чин, припинивши найактивніших аґітаторів в урядуванні.

Перехід до протидії

Перші роки повоєнної Німеччини стояли під знаком повної матеріяльної руїни і духового розгублення. По грошовій реформі, в червні 1948 р., прокинулась жадоба до матеріяльних дібр, що, по заспокоєнні найелементарніших потреб життя, широким руслом розіллялась по всій країні у формі погоні за матеріяльним збагаченням. Останні п'ять років стояли під знаком приспіщеного матеріялізування німецької суспільности, так що співзвучну колись з дійсністю характеристику німців, як народу мислителів і поета, треба було вважати за прикмету давноминулого. Брак ідеалізму і віри в щось вище, ніж німецька марка та добрі меблі, а в декого вакації десь на Рівієрі чи в Єгипті, заступили духові потреби, що мусіли дуже радикально звузити своє коло клієнтів. У цій атмосфері духової павперизації питомий був широким колам страх за збереження набутого, а опомини про голодні роки 1945-1948 відбирали у людей всякий критицизм і бажання дивитися далі як за шафу з убранням чи пивницею з мішками цукру, що вистачить на п'ять років.

Виглядає, що цей матеріялістичний гін поволі темперується і починає наступати „відбронзовування" золотого тельця німецького „господарського чуда". Висунена на піддашшя телевізорами й фортепіянами духовість починає набувати права громадянства вже в покоях, росте запотребування на духову поживу. Процес цей щойно розвивається, але тенденції в цьому напрямі очевидні. В зв'язку з тим люди починають питати себе, чому завдячують вони свій добробут, а чому вуйко Ґельмут в східньому Берліні не може й мріяти про 5 фунтів телятини на обід, бо це його приділ на два місяці. З моментом, коли люди починають думати не лише категоріями зароблених марок, але сягають глибше, можна успішніше протидіяти заливові совєтської пропаґанди. І так, подія в Дортмунді зелектризувала цілу країну і вже викликала ряд реакцій, за одну з яких треба вважати Дюссельдорф. Є познаки, що йде про ширший плян акції, а не про відірваний факт.

● **Фіни**, діставши назад свій острівець Порккала, що його заґарбали були большевики й переробили на свою морсько-летунську базу, тепер докладно розслідують, на що властиво треба було большевикам тієї бази. Хоча совєтські фахівці понищили військові споруди, проте фіни встійнили понад усякий сумнів, що здвигнено там фортецю і випадову браму головно проти — маленької і безборонної Фінляндії.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 45.

125 Відд. УНС в Шикаґо	$ 15
Н. Мачковський, Клівленд	9
Д-р М. Міщенко, Джеймстави	5
П. Седор, Бронкс	5
Д-р С. Стек, Ню Йорк	5
Я. Мороз, Вудгевен,	4
В. Марусяк, Торонто	4
І. Борисюк, Інтер. Фоллс	4
А. Гриневич, Шикаґо	4
В. Турський, Овкдейл	4
В. Мух	4
Г. Грицько, Бреннінґсвіл	4
В. Зубко, Клівленд	4
А. Слота, Вашинґтон	4
К. Маланік, Волент	3
Н. Черказ, Лорейн	3
П. П.	3
М. Креховецький, Лінден	2
Д. Присяжнюк, Дітройт	2
Д-р К. Рогожинський, Н. Йорк	2
О. Рогожинський „	2
І. Панько, Шикаґо	2
М. Ґузій, Пасейк	2
О. Децик, Шикаґо	2
А. Воробель, Шикаґо	2
М. Табачук, Пасейк	2
Д-р С. Тимків, Йонґстави	2
В. Квасниця, Рівер Ґров	2
В. Решітник, Віндсор	2
І. З. Слонський, Фила.	2
В. Непота, Кірквуд	2
С. Єсовський, Петерсон	2
П. Чолій, Ню Йорк	2
І. Кравець, Джірард	2
Р. О. Амстердам	2
М. Чорний, Толідо	2
І. Норка, Клівленд	2
М. Чубатий, Шикаґо	2
С. Бих, Ром	2
С. Баксович, Бронкс	2
В. Щурко, Шикаґо	2
С. Боднарчук, Торонто	2
К. Грицишин, Брентфорд	2
П. Тимошек	2
Т. Оришкевич, Сиракюз	2
Проф. Д. Шумей, Шикаґо	2
І. Леськів, Фила.	2
о. С. Городецький, Рачестер	2
І. Яворський, Ірвінґтон	2
М. Дольний, Парма	2
І. Андрусів, Бріджпорт	2
С. Косцьов, Дітройт	2
М. Даців, Честер	2
П. Любчик, Арнольд	2
П. Дворянин, Маямі	2
В. Грибик, Вілімансет	2
Г. Демків, Бруклин	2
М. Васильців, Шикаґо	2
П. Чорнома, Морічіс	2
І. Енґлот, Бейсайд	2
Т. Т. Стеценко, Шикаґо	2
М. Гнатик, Інд. Гербор	2
М. Бахматюк, Шикаґо	2
С. Ленчицький, Шикаґо	2
П. Паснак, Рачестер	2
І. Лех, Вест Варвік	2
О. Продиус, Омаґа	2
О. Кволик, Рачестер	2
К. Сушинський, Конмей	2
А. Марцінковський, Шикаґо	2
І. Кузь, Пасейк	2
М. Чировська, Потакет	2
В. Ґвязда, Гілсайд	2
К. Гіль, Ґрейт Медовс	2
І. Сулима, Сейр	2
С. Матичин, Говел	1.50
М. Дербуш, Мінеаполіс	1.50
Е. Коберницька, Торонто	1.50
М. Колодій, Шикаґо	1
М. Проницький, Тавнтон	1
П. Пугач, Боффало	1
П. Дитюк, Ню Гейвен	1
С. Яремчо, Йорквіл	1
М. Багрій, Шикаґо	1
П. Навроцький, Фила.	1
В. Кузів, Шикаґо	1
Г. Костів, Лос Анджелес	1
І. Бохарські, Бойсвілл	1
І. Арлінський, Шикаґо	1
Г. Гайдук, Шикаґо	1
Д. Лукиник, Ню Гейвен	1
М. Деркач, Лос Анджелес	1
С. Турчин, Вілкс Бері	1
Т. М. Вілик, Фила.	1
І. Мазуренко, Ніаґра Фоллс	1
М. Лойовський, Шикаґо	1
І. Баланчук, Вілмінґтон	1
Г. Загоруйко, Нортгейтон	1
П. Атаманюк, Братлеборо	1
А. Саміленко, Фенікевіл	1
Р. Грабець, Клівленд	1
М. Тара, Гартфорд	1
П. Федик, Клівленд	1
М. Дмитрюк, Бренфорд	1
І. Зубик, Овшен Ситі	1
Т. Завадовський Мідл. Віледж	1

Д. Ґурняк, Дітройт	1
М. Шкараван, Шикаґо	1
Г. Савків, С. Дірфілд	1
Г. Шнур, Шикаґо	1
С. Дешевей, Дітройт	1
М. Цьок, Лінден	1
В. Кучерявий, Нюарк	1
Ж. Олексин, Клівленд	1
О. Пирожинська, Бруклин	1
П. Крайдук, Гемтремк	1
М. Патинок, Іст Гейвен	1
К. Батюк, Нюарк	1
І. Мартинюк, Ню Гейвен	1
Н. Самборський, Джерзі Сити	1
В. Шимко, Бруклин	1
В. Ясиницький, Ембрідж	1
М. Гуменюк, Вілкс Бері	1
С. Чорнецький, Нюарк	1
Ф. Фєрка, Ню Гейвен	1
Д. Ґуляк, Ашленд	1
С. Лобай, Кемпбел	1
В. Савків, Трой	1
І. Кобал	1
М. Фляк, Едмонтон	1
Н. Кінайлюк, Кліфтон	1
М. Буряк, Юніон	1
С. Шевчук, Фенікевілл	1
П. Стаско, Елизабет	1
М. Жук, Джерзі Сити	1
И. Йонда, Ню Йорк	1
М. Бондюк, Балтімор	1
М. Дудич, Шикаґо	1
М. Касіян, Ню Гейвен	1
Н. Вовк, Денбюрі	1
І. Колосій, Ню Йорк	1
І. Кореневич, Солон	1
А. Калушка, Клівленд	1
М. Дрогомирецький, Дітройт	1
Н. Рудий, Елмайра	1
І. В. Зелик, Ірвінґтон	1
Я. Пацак, Тімміне	1
І. Шевчук, Бріджпорт	1
І. Здурко, Вілиментік	1
М. Шавранський, Рачестер	1
Е. Тутко, Йонкерс	1
А. Велика, Трентон	1
Г. Скробач, Йонкерс	1
Б. Ясінський, Вашинґтон	1
М. Познанський, Вунсакет	1
І. Процик, Шикаґо	1
Г. Калинович, Бруклин	1
П. Тиняк, Менвіл	1
Д-р В. Пацлавський, Йонкерс	1
М. Ухен, Ню Александрія	1
О. Калямін, Форествіл	1
М. Яцишин, Вунсакет	1
Я. Яворський, Баден	1
Г. Василик, Асторія	1
Н. Гарлов, Асторія	1
Н. Сулима, Роквіл	1
М. Лесков, Ендікот	1
А. Васюта, Фила.	1
Ю. Литвин, Стемфорд	1
О. Острук, Фила.	1
С. Пиців, Бріджпорт	1
Т. Безлик, Честер	1
С. Стадник, Торонто	1
Я. Стесик, Дітройт	1
Д-р В. Базалі, Дітройт	1
М. Дзюба, Саґінав	1
І. Барна, Лімінґтон	1
Т. Баль, Рачестер	1
В. Біянський, Честер	1
С. Ґенік, Бірмінґгем	1
М. Паславський, Вілкс Бері	1
А. Смоляк, Фила.	1
К. Сорокті, Рачестер	1
М. Пудік, Шикаґо	1
М. Чапля, Мідл Віллідж	1
П. Федяка, Рачестер	1
Д. Гупало, Форт Вейн	1
А. Вишивний, Фила.	1
А. Федик, Тайтусвіл	1
С. Слибка, Клівленд	1
С. Грозьо, Нантікок	1
Н. Торський, Мек Доналд	1
О. Прокоп, Вілмінґтон	1
Р. О'Лір, Дербі	1
В. Сірик, Амстердам	1
Т. Сапліваи, Балтімор	1
Т. Присташ, С. Банд Брук	1
А. Галушка, Маямі	1
В. Винницький, І. Медов	1
А. Котик, Ню Брітейн	1
С. Кучірка, Ню Гейвен	1
М. Ганас, Шелтон	1
А. Панін, Джерзі Сити	1

Разом	$ 329.50
Раніше проголошено	$ 8,696.91
Разом	$ 9,026.41

В списку ч. 9 подано неправильно ім'я Д. Бурчинський — має бути Д. Бурчицький — Шикаґо.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 17-ти мільйонового майна організації!

ВСЯЧИНА

ВИСЛАВ ПОШТОЮ ДІЯМАНТИ ВАРТОСТИ ПОНАД 8 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ

Ювелір Геррі Винстон із Ню Йорку має дістати летунською поштою з Лондону нешліфовані діяманти, яких вартість становить 8.4 мільйона долярів. Поштова оплата виносить тільки п'ять долярів. Ювелір заявляє, що має повне довір'я до пошти і вірить, що ця посилка дійде до нього. Між діямантами є один камінь, який важить 426 каратів. Його вартість виносить 1,250,000 долярів. Винстон каже, що не хотів бо розбивати цей камінь на менші частини, бо він дуже гарний. Але питання, хто зможе купити такий коштовний самоцвіт?

Д-Р ВАЙТ ПРО ЗРІСТ СЕРЦЕВИХ НЕДУГ У ЗДА

Славний бостонський спеціяліст від недуг серця д-р Пол Деллі Вайт, який лікує президента Айзенгавера, заявив, що в цій країні катастрофічно зростає число осіб, які хворіють на серцеві недуги. Д-р Вайт стверджує, що на серцеві недуги хворіють по найбільшій частині чоловіки в старшому віці, але тепер починають нездужати на серце вже і в молодому віці, починаючи від 30-ох років. Д-р Вайт каже, що серцеві недуги залежні від віку, раси і спадкових прикмет пацієнтів, і проти цього ми не можемо боротися. Але вони залежні також і від способу життя людей (брак фізичних вправ, поспіх у праці, перевтома, злі харчі, брак пообіднього відпочинку тощо) — і проти цього повинні люди боротися. „Найкращий лік проти серцевих недуг, каже д-р Вайт, — це те, щоб ми могли знову здобувати наші харчі при допомозі наших рук, як це було давно". Та це тепер неможливе.

ПОЛІЦИСТИ МУСЯТЬ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ЛИСТОНОШІВ ПЕРЕД СОБАКАМИ

В підміській місцевості біля Трентону, Н. Дж., Юїнґ поліцисти мусять забезпечувати перед собаками листоношів, які відмовилися доставляти пошту до цієї місцевости, бо їх кусають місцеві собаки. Впродовж трьох тижнів собаки покусали 20 листоношів, і багато з них відмовилися носити пошту до підміських місцевостей. Якщо надалі власники собак триматимуть їх на вулицях, то мешканці мусітимуть самі ходити по пошту до Трентону, який віддалений на чотири милі від цієї місцевости.

● **Англійські й американські** часописи повні сенсаційних вісток про те, як Савді Арабія сотнями тисяч долярів, одержуваних з Америки за нафту, фінансує всякі інтриґи та заворушення в різних країнах, звернені проти очолюваного Англією і заснованого за почином Америки Баґдадського пакту, чим насправді діє на користь комуністів і на шкоду вільного світу. Король Савді Арабії Савд відмовився прийняти англійського амбасадора, чим ще більше загнив відносини.

● **На суперавтостраді** в Ню Джерзі (Тернпайк) зібрали в минулому році 21,122,502 доляри, як оплату за їзду автами.

● **До лондонської асекураційної фірми Ллойда** звертаються промисловці й купці маленького князівства Монако з вимогами, щоб ця фірма приймала асекурацію на випадок, якщо Ґрейс Келлі, американська фільмова зірка, яка виходить заміж за князя Монако Райнера III, не матиме з ним дітей. Якщо на Райнері III скінчиться його рід, тоді Монако має бути прилучене до Франції, а його мешканців повинні будуть платити податки і йти до війська, чого досі не роблять, бо всі видатки держави покриває рулеткове касино в Монте Карльо. Власне, на той неприємний випадок, який залежить від того, чи Ґрейс Келлі матиме діти, монакійці хочуть асекуруватись.

● **У місті Пафос на Кипрі** поліція слізним газом розігнала протианглійську демонстрацію учнів і учениць середніх шкіл. У м. Фамаґуста 2,000 учнів проголосили шкільний страйк.

КОЛ. ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР КОНФЕРУВАВ З ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНГАВЕРОМ

Колишній президент ЗДА Герберт Гувер відбув у Білому Домі розмову з президентом Айзенгавером на тему реформи екзекутивної діяльности американського уряду, зокрема в справі створення становища другого адміністративного віцепрезидента.

Найближча світова війна коштувала б ЗДА чотири трільйони долярів

Сан Франсіско. — Американська фльота обраховує, що найближча світова війна коштувала б ЗДА коло 4,000,000,000,000 долярів. Ця сума була б десять разів більша від видатків на другу світову війну, як про те говорив капітан фльоти Л. Смит на Крайовій Конференції для справ ресурсів в Берклі, в якій взяло участь 200 осіб, представників промислу, підприємців, виховників, світу праці та громадських установ. Капітан Смит зробив оцінку коштів майбутньої війни на основі пересічного збільшування видатків на кожну американську війну, починаючи від Громадянської війни.

Розписуються за поневолених робітників і селян

Після опублікування директив 20-го з'їзду Комуністичної партії СССР щодо шостої п'ятирічки, кілька днів зряду вся совєтська преса вміщувала на перших сторінках „зорганізовані на місцях" статті, резолюції і заяви робітників та колгоспників про їх готовість виконати й перевиконати визначені Москвою пляни п'ятирічки. Техніка організації таких запевнень уряду і партії — давно відома. А на мітинґах, де їх „організується", звичайно, схвалюється їх одноголосно. Подається їх також під утертими заголовками. Ось, для прикладу, декілька таких заголовків, узятих з „Правди": „Великі цілі", „Росія буде йти вперед", „В плянах партії — думи народні", „Буде зроблено!", „Вище прапор змагання!", „Для блага трудящих", „Вище продуктивність праці" та ін. Так розписуються за робітників і колгоспників на сфальшованих документах комуністичні бюрократи, виконавці волі Москви.

ЗДА і Японія погодились щодо коштів на армію

Токіо. — Затяжний спір, що існує поміж ЗДА і Японією у справі коштів утримання американських військ на терені Японії та японських видатків на відбудову власної армії — поладнано компромісово. — Американський уряд погодився зменшувати щорічну суму, одержувану від Японії на стаціоновані там американські збройні сили, до половини тієї квоти, на яку японці підвищуватимуть видатки на свій військовий бюджет. Згідно з цим ключем, вже у 1956 році ЗДА погодились дістати від Японії на 8 більйонів єн (22 мільйони дол.) менше, тому, що японці збільшили свої військові видатки на 15,800,000,000 єн. Загалом же Японія заплатить Америці у цьому році $83,300,000, що становить тільки частину фактичних коштів утримання американських збройних сил в Японії. Обидві сторони погодились що стосуючи той ключ при обнижуванні японських коштів на американську армію в Японії, Японія перестане взагалі платити Америці будьщо у 1960 році. Америка стоїть на становищі, що американські збройні сили в Японії служать передусім для оборони самої Японії перед небезпекою аґресії проти неї і тому Японія, не маючи ще власної сильної армії, мусить причинюватись до коштів утримання тамошньої американської армії.

Гострення ножів — це додаткова праця, за яку треба платити

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА вирішив важливу справу для робітників, а саме те, що різники повинні діставати додаткову платню за те, що гострять ножі, яких уживають під час своєї праці. Найвищий Суд вирішив ще й другу подібну справу: робітники, які працюють в фабриці гармат, мають діставати додаткову платню за той час, коли зміняють свою одежу і купаються, щоб забезпечити себе проти забруднення. Суд стоїть на становищі, що ці праці належать до головного затруднення робітників, і не є тільки „підготовкою" до виконуваної головної праці, і тому за них належиться так платити, як платиться за надчисельні години праці. Найвищий Суд прийняв рішення в цій справі одноголосно, підтримуючи секретаря праці Мічела і уневажнюючи рішення Федерального Окружного Суду в Сан Франсіско.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЕНОРА, ОНТ. — Річні збори Відд. 428 ім. І. Франка відбудуться в неділю, 5-го лютого в год. 2-ій попол., в домі Ф. Гала, 817 — 4th St. North. — М. Гала, секр.

ПІТСБУРГ, ПА. — Відд. 96 повідомляє, що місячні збори відбудуться 5-го лютого в УН-Домі, 723 E. Carson St., о 3-ій год. попол. З огляду на наміченння цілорічної праці, проситься всіх членів прибути. — Секр.

ВИННІПЕҐ, МАН. — Повідомляємо, що загальні річні збори членів Відд. 445 відбудуться в неділю, 5-го лютого, в шкільній залі Укр. Нац. Дому при 935 Мейн вул., о год. 2:30 попол. Всі члени УНСоюзу повинні обов'язково й точно прийти та привести зі собою своїх знайомих та приятелів. — М. Наконечний, голова; В. Литвин, секр.

ДЖАНСОН СИТІ, Н. Й. — Т-во Запорозька Січ Відд. 21, повідомляє всіх членів, що річні і місячні збори відбудуться в неділю, 5-го лютого, о год. 12-ій п.п., в Memorial Center, St. John's Parkway. Проситься всіх членів прибути бо є важні справи до полагодження і вибір нових урядників на 1956 рік. — М. Гулячок, предс. П. Садовець, скр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во Укр. Січ Відд. 39 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5-го лютого, о год. 3-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на збори. В суботу, 4-го лютого від. год. 7-9 і в неділю, 5-го лютого від год. 12-3 попол., можна вплачувати вкладки. Проситься всіх довгуючих членів вирівняти всі залеглості. Кожний член повинен зложити свій Нац. Даток на УККА. — Управа.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. — Б-во св. о. Николая Відд. 78 повідомляє членів, що збори відбудуться 5-го лютого, в церковній залі. Проситься всіх прийти і вирівняти залеглості. — Уряд.

СХІДНЕ ТОРОНТО, ОНТ. — Повідомляється всіх членів Відділу 478, що **річні збори** відбудуться в суботу, 4-го лютого, о 7-ій год. веч., в домі голови Мих. Остапчука, 208 Ontario St. на східнім Торонто. Проситься всіх членів прибути на час з огляду на полагодження важних справ як і також перевибрання нової управи на біжучий рік 1956. Вразі не присутности відповідної скількости членів після статуту, збори відбудуться одну годину пізніше і будуть правосильні. — М. Остапчук, предс.; П. Фединчук, секр.

Посмертні Згадки

РУЗЯ МОЩІТУК, членка Відд. 292 УНСоюзу в Дітройті, Миш., померла 22-го січня 1956 р., по короткій і тяжкій недузі у 19 році життя. Покійна походила із села Дідушеці Великі, пов. Стрий, Зах. Україна. Залишила у глибокому смутку Батька, Маму, сестру, шваґра і маленьку сестрічку. Похорон відбувся 25-го січня до укр. кат. церкви св. Івана Хрестителя на цвинтар Holy Cross. В. Їй П.!
П. Федик, секр.

ІВАН СОЛЯР, член 138 Відд. УНС в *Глестонбюрі, Конн.*, помер по довгій недузі 22-го січня 1956 р., проживши 72 роки. До Б-ва і УНС вступив 1924 р. Покійний походив з с. Витошинці, пов. Перемишль, Галичина. Полишив у глибокому смутку дружину Анастазію, 4-ох синів, 5 дочок і сестру Марію. Тлінні останки похоронено на укр. цвинтарі. В похороні крім Рідні взяли участь Члени Б-ва, Кревні і Знайомі. — В. И. П.!
С. Кунікевич, секр.

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Друзями і Земляками, що 25-го грудня 1955 р. несподівано помер

бл. п. ВАСИЛЬ СКІЛЬСЬКИЙ

Покійний народився в Західній Україні в 1899 р. Як діяльний громадський діяч мусів покидати рідну хату й по довгих роках скитання прибув 1949 р. до Злучених Держав Америки, до Дітройту. Тут же зразу станув до громадської праці, вступаючи в члени УНС — Відділ 94 ім. М. Шашкевича та активізуючись на терені місцевого Відділу УККА. Продовж кількарічного перебування в Дітройті був *найактивнішим збірщиком датків на Український* Народний Фонд. Включався завжди дуже активно в кожну акцію, що мала на меті допомогу залишенцям у Західній Европі. Покійний був дуже активним членом об'єднання земляків т. зв. Березівського Допомогового Комітету і зразковим членом місцевого Відділу ООЧСУ.

Похорон Покійного відбувся 28-го грудня на цвинтар Мавнт Олівет у Дітройті при великій участі Земляків, Приятелів і Представників організації, де Він був членом. З відходом у вічність *бл. п. Василя Скільського — не стало* в нашій громаді цінного і жертвенного громадянина і шляхетної людини.

Хай же земля Йому буде легкою!

ЗЕМЛЯКИ БЕРЕЗУНИ

✝

Подаємо болючу вістку, що наша Найдорожча і Незабутня Мама і Бабуня

бл. п. МАРІЯ РИЦАР
з роду КОСАНОВСЬКА

дружина бл. п. о. Декана Миколи Рицара з Рикова, повіт Золочів, упокоїлася в Бозі, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, в суботу, 28-го січня 1956 р. в Бронксі, Н. Й., проживши 81 років.

ПАНАХИДА буде відправлена в понеділок, 30-го січня ц. р. о год. 7-ій вечора в похороннім Домі П. Яреми. Похорон відбудеться у вівторок, о год. 10-ій ранку з того ж похоронного дому до української греко-католицької церкви св. Юра в Ню Йорку а звідси на кладовище св. Хреста в Ню Джерзі.

Вічна Їй Пам'ять!

Усіх Рідних і Знайомих просимо взяти участь у похороні та віддати останню пошану нашій коханій і ніколи Незабутній Мамі і Бабуні.

Горем прибиті
СИНИ з РІДНЕЮ

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що зміняють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3609. Клопоти.

ONE NIGHT HOLT INSPECTED THE BOOKS. "YOU ARE A WONDERFUL SECRETARY, LUCIA," HE SAID EXALTEDLY. "YOU HAVE SHOWN A PROFIT!"

THE GIRL BLUSHED, PLEASED. "YOU AND SEÑOR TARZAN HAVE PRODUCED THE COFFEE. I HAVE ONLY RECORDED THE RESULT."

THEN HOLT FROWNED. "I CAN'T UNDERSTAND WHY LAZAR HASN'T INTERFERED. IT'S NOT LIKE HIM TO GIVE UP SO EASILY."

SUDDENLY A SHRILL CRY OF TERROR BROKE THE SILENCE OF THE NIGHT!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc. 3609

Одного вечора Голт переглядав книги. — Люціє, ви є чудова секретарка! — сказав він зворушений. — Ви виказуєте прибуток!

Дівчина почервоніла з вдоволення. — Ви і сеньйор Тарзан продукували каву. Я тільки записувала висліди.

Тоді Голт насупився. — Не можу зрозуміти, чому Лазар нам не перешкоджав. Це неправдоподібне, щоб він так легко піддався.

Нагло пронизливий крик порушив тишу ночі